

ಕನ್ನಡ - I

KANNADA - I

Part 2

2
—
2

ತರಗತಿ
STANDARD X

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ತಯಾರಿಸಿದವರು

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT) ಕರ್ನಾಟಕ

2019

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗೀತೆ

ಜನಗಣ ಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ
ಪಂಚಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ
ದ್ವಾರಿದ ಉತ್ತರ ವಂಗ
ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ
ಉಚ್ಛರ ಜಲಧಿತರಂಗ
ತವಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ
ತವಶುಭ ಆಶಿಷ ಮಾಗೇ
ಗಾಹೇ ತವ ಜಯ ಗಾಢಾ
ಜನಗಣ ಮಂಗಲದಾಯಕ ಜಯಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ
ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯಹೇ

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಭಾರತಪ್ರ ನನ್ನ ದೇಶ. ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿಯರು.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ
ಪರಂಪರೆಗೆ ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ
ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನ ಮುಡಿಪಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ.
ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಆನಂದವಿದೆ.

Prepared by :

State Council of Educational Research and Training (SCERT)

Poojappura, Thiruvananthapuram 695012, Kerala

Website : www.scertkerala.gov.in

e-mail : scertkerala@asianetindia.com

Phone : 0471 - 2341883, Fax : 0471 - 2341869

Printed at : KBPS, Kakkanad, Kochi-30

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ,

ಜಾನವೆನ್ನವುದು ಒಂದು ಸಾಗರ. ಅದು ಆಳವಾದುದು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಮೊಗೆದಷ್ಟು ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯವಿದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಕರಗಳೆಲ್ಲ ಇವೆ.

ವೈಕಿಂದ ವೈಕಿಗೆ ಬದುಕು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ತತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ರೂಪನೀಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಇದೆ. ಅಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ತವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವವರು, ಸಾಗಬೇಕಾದವರು ನೀವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಾನಸಾಗರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮರೂಪರೂ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಆಯ್ದೆ ನಿಮ್ಮದು.

ಭಾಷಾಜ್ಞನದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಅದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅಲ್ಲಿ ನೈವ್ಯಾವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಷ್ಟ್ವಾ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ವೈದ್ಯಮಯವಾದ, ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾದ ಚಾನವನ್ನು ಸ್ತತಃ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತೆ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಪತ್ಯವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕನ್ನಡಭಾಷಾ ಪತ್ಯಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಜಾನಾಜಿನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತರ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಲೆಂದು ಹಾರ್ಡೆಸ್ಟೇನೆ.

ಪ್ರೀತಿಪ್ರಾವರ್ಕ,

ಡಾ. ಜಿ. ಪ್ರಸಾದ್

ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಎಸ್.ಆರ್.ಎಂ.ಆರ್.ಪಿ., ಕೇರಳ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ

ಭಾಗ IV ಕ

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

51ಕ. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು - ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪೌರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

- (ಕ) ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ಅದರ ಆದಶಾಗಳನ್ನು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು;
- (ಇ) ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಮತ್ತೆ ಸ್ವಾತ್ಮಿಕ ದಾಯಕವಾದ ಉದಾತ್ತ ಆದಶಾಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- (ಒ) ಭಾರತದ ಸಾರ್ಥಕ ಮತ್ತೆಯನ್ನು, ಏಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅಖಿಂಡತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- (ಓ) ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- (ಔ) ಧಾರ್ಮಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಂದ ಅಭಿರೂಪಿತವಾಗಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಪ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೇಕಿಸುವುದು, ಶ್ರೀಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟುಮಾಡುವ ಅಚರಣೆಯನ್ನು ಬೀಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು.
- (ಒ) ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- (ಔ) ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸ್ನೇಹಿಗಳ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸುವುದು.
- (ಒ) ವ್ಯಜಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಕಿಸುವುದು.
- (ಇ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೌತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.
- (ಇಂ) ರಾಷ್ಟ್ರವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿಯ ಬೈಸ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಲು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.
- (ಓ) ಆರಂಧ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಡುವಿನ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ ಆಯಾ ಸಂದಭಾಂಸುಸಾರ ಹೆತ್ತವರೋ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಫೋಟೋಗುರು, ಹಳೇಬೀರು 87-109

- ಶಬ್ದವೇ ಇಲ್ಲದ ಕವಿತೆ ..... ಅಂಕಣ ಬರಹ .... ಎಚ್.ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ
- ಮುಳ್ಳಿದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದು..... ನಡುಗನ್ನಡಕಾವ್ಯ.. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ
- ಕಾಲಪ್ರರುಷನ ಲೀಲೆ ..... ಪ್ರಸಂಗಘಾಂತ್ರೆ .... ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ತೆಚ್ಚು

ಫೋಟೋ 5. ಕರುಣೆಯ ಬೆಳೆಕು 110-132

- ಮೂಸಜ್ಞ ..... ಕತೆ ..... ಮಹಿಮ್ಮದ್ ಕುಳಾಯು
- ಎಂದು ಕೊನೆ ..... ಕವನ ..... ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ
- ಕಾಯ್ದ ಬೆನ್ನೀರ್ ಮನಸೆಡದು ..... ಹಳೆಗನ್ನಡಕಾವ್ಯ... ಪಂಪ

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ,

ನಿಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ನಿಮ್ಮ ಭಾಗವಿಸುವಿಕೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರೀರಣೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಲು ಈಗ ಒಂದು ಅಯೋಗವು ಕಾರ್ಯಾಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ‘ಕೇರಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣ ಅಯೋಗ’ ಎಂದು ಅದರ ಹೆಸರು. ನಿಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ನೋಡೋಣ.

- ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಜೀವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ.
- ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸದ ಹಕ್ಕು.
- ಜಾತಿ, ಮತ, ವರ್ಗ, ವಣಂ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಕ್ಕು.
- ದೈಹಿಕ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ದೈಹಿಕ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲೂ ಶುಶ್ಲಾಳ್ವ ಪಡೆಯಲೂ ಇರುವ ಹಕ್ಕು.
- ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕತನದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ.
- ಪಾಲೋಳ್ಯಾಪಿಕೆಯ ಹಕ್ಕು.
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ.
- ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬದುಕುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ನಿಲಂಕ್ರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.
- ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು.
- ಕಲೆಯಲೂ ಆಟವಾಡಲೂ ಇರುವ ಹಕ್ಕು.
- ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು.

ನಿಮ್ಮ ಕೆಲವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು

- ಶಾಲೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೊತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾನಿ ಮಾಡದೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡು.
- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷು ಪಾಲಿಸುವುದು.
- ಶಾಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು, ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು, ಹೆತ್ತೆವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು.
- ಜಾತಿ, ಮತ, ವರ್ಗ, ವಣಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಇತರರನ್ನು ಗೌರವಿಸಲೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗುವುದು.

ಸಂಪರ್ಕಸಚೇಕಾದ ವಿಳಾಸ

ಕೇರಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣ ಆಯೋಗ

‘ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ್, ಟಿ.ಸಿ. 14/2036, ವಾನೋರೋಸ್ ಜಂಕ್ಷನ್, ತಿರುವನಂತಪುರ – 34

ಫೋನ್ : 0471-2326603

E-mail : childrightscper@kerala.gov.in, rteccpcr@kerala.gov.in

website : www.kescpcr.kerala.gov.in.

ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಳಿ : 1098, ಅಪರಾಧ ನಿಯಂತ್ರಣ : 1090, ನಿಭಂತ್ಯ : 1800 425 1400

ಕೇರಳ ಪ್ರೋಲೀಸ್ ಸಹಾಯವಾಳಿ : 0471 - 3243000/44000/45000

online R.T. E Monitoring: www.nireekshana.org.in

ಫಟಕ - 4

ಹೆನ್ನಚುರು, ಹೆವೀರು

- ಡಿ.ಎ.ಡಿ.

ಯೋಜ ಚಿಗುರು ಹಳೆಬೇರು ಕೂಡಿರಲು ಮರ ಸೊಬಗು ।
ಹೊಸರಮ್ಮತ್ತೆ ಹಳೆತತ್ತ್ವದೊಡಗೂಡೆ ಧರ್ಮ ॥
ಯುಷಿಷಾಕೃದೊಡನೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲೆ ಮೇಳವಿಸೆ ।
ಜಕ್ಕಪ್ಪ ಜನರ್ಚಿವನಕೆ ಮಂಕುತ್ತಿದ್ದು ॥

ಈ ಮುಕ್ಕುಕ್ಕನ್ನ ಹಿಡಿಮುದ ಸಂಪರ್ಕವೇನ್ನ ?
ಅರಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಡಳಾರ್, ನಿಷ್ಟು ಅರಸಿಕೆಯಲ್ಲು ಬರೆಯು ಘರಂತಾರ್.

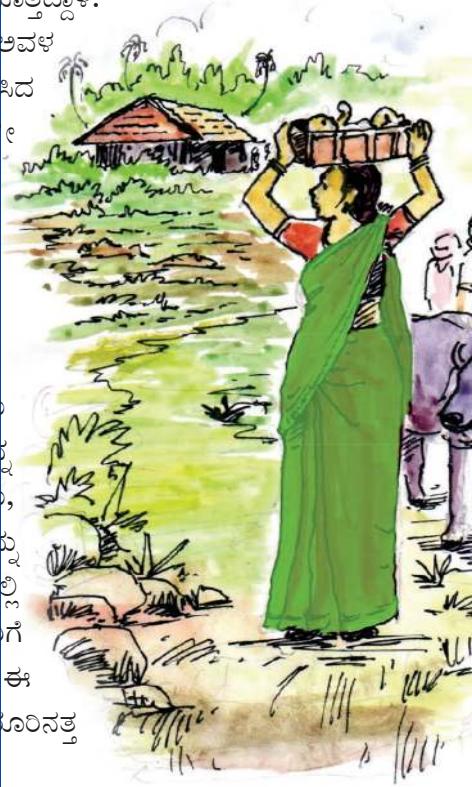
ಶಬ್ದವೇ ಇಲ್ಲದ ಕವಿತೆ

- ಡಾ. ಎಚ್. ಎಸ್. ವಂಕಟೇಶಮಾರ್ತಿ-

ಶೊಟ್ಟೀಲಾ ಹೊಕೊಂಡು ತೊಬೆಣ್ಣ ಉಟೊಂಡು
ಅಪ್ಪ ಶೊಟ್ಟೆಮ್ಮೇ ಹೊಡಕೊಂಡು। ತಂಗ್ಯವ್ವ
ತಿಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ತಿರುಗೀ ನೋಡ್ಬಾಳ್||

ಗರತಿಯ ಹಣ ಮೇಲಿನ ಮಂಗಲಪ್ರದಾದ ಮೂರೆಳೆ ವಿಭಾತಿಪಟ್ಟಿಂಂತಿರುವ ಈ ಜಾನಪದ ಶ್ರೀಪದಿಯನ್ನು ಓದದವರು ಯಾರು? ತನ್ನ ಒಬಿಂತನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಾರಿಸಿಂದ ಗಂಡನ ಮನಗೆ ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಚಿತ್ರವಿದು. ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಕೂಸಿರುವ ಶೊಟ್ಟೀಲನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಗುವಿನ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಅಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆ ಎಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮುಂದೆ. ತವರಿನವರು ಉದಿಯಕ್ಕೆಯಕ್ಕೆ, ಉದಿಸಿದ ಹೊಸ ಸೀರೆ (ಆದರ ಬಣ್ಣ ಹಸಿರೇ ಇರಬಹುದು) ಉಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಈ ತಂಗ್ಯವ್ವ ತಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ್ದು ಯಾಕೆ? ಆ ಸ್ನಾನ ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಇಳುಕಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಇಳುಕಲ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತವರೂರು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಪ್ಪ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು, ತಂಗಿಯರು ನೆಲೆಸಿರುವ ತವರೂರ ದಶನವನ್ನು ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತಿರುಗಿ ತವರಿಗೆ ಬರುವುದು ಯಾವಾಗಲೋ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತಂಗಕ. ತಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ತನ್ನ ತವರೂರಿನತ್ತು

ಕಣ್ಣ ನಾಟ ನಿಂತ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ನಿಲುವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ತೆಳ್ಗೆ ನೀರಾಮುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಸ್ವಿಗ್ರಹಾದ ಹೊಳ್ಳಿಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತಾ ಇರಲು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆವ ಆಕೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಗಮನಿಸಿ. ಕಣ್ಣಲೇ ಅವಳು ತವರಿಗೆ ಹೊನೆಯ ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರಾಯಃ ಸೆರಗನ್ನು ಪುಲ್ಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಕೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಳುಕಲ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಮಂದಿನ ಹಾದಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಳುತ್ತಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣತುಂಬ ತವರು ಮನೆಯ ಚಿತ್ರವೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೆಲವಾರು ತಿಂಗಳು ತನ್ನ ಅಪ್ಪ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ತನ್ನನ್ನು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಆರ್ಥಿಕದ್ದು ಅವಳ ಕಣ್ಣಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಚಲಿತಚಿತ್ರದಂತೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಆದಿದ್ದು, ನೋಡಿದ್ದು, ಉಂಡದ್ದು, ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಅವಳ ನೆನಪಿನ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಜುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅದಿನ್ನೂ ದೂರದ ಹಾದಿ. ಆ ಕಡೆಯ ಶಳಿತ ಬಲವಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಾರಿ ಅವಳು ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿನ ನೆನಪಿನ ದಾಳ ಶರುವಾಗಬೇಕು. ತವರಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೂವಿನಂತೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಆಕೆ ಗಂಡನೆರಿನ ಜಾಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಇದು ನಮ್ಮು ಜಾನಪದ ಪ್ರತಿಭೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಎಂದೂ ಮಾಸಲಾಗದ ದಿವಿನಾದ ಭಾವಚಿತ್ರ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿರುವುದು ದಿಷ್ಟುಯೇರಿ ಬಹುತ್ತು ಅವಳು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ. ತೀನಂತ್ರೀ ಅವರು ತಮ್ಮ ‘ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸ’ ಎನ್ನುವ ಆಚಾರ್ಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರಿಪದಿಯ ಬಗೆ ಮೊದಲು ಆಧುನಿಕ ರಸಿಕರ ಗಮನ ಸೇಳಿದರು. ಕಾವ್ಯಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ತೀನಂತ್ರೀ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕ್ಯಾರಾಷಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ನಿರಭರಣವಾದ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಕೊಡಬಹುದು. ತಾರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿತನ ನಡೆದ ಬಳಿಕ, ಮಗುವಿನೆಂದಿಗೆ ಅತ್ಯೇಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಚಿತ್ರ ಇದು... ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ತಿಟ್ಟನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯುವ ಮುಂಚೆ ತೌರೂರಿನ ಹೊನೆಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಹುಡುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಸೆ, ಎಷ್ಟು ಖೇದ! ಪದ್ಯದ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಸರಳ! ಶ್ರಿಪದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಚೆಲುವನ್ನು ನಮ್ಮು ಗಡ್ಡಲದ ಜಗತ್ತಿನ ಕೆಪ್ಪು ಹಿಡಿದ ಕವಿಯ ಸಂವೇದನೆಗೆ ತಂದ ಈ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿ ಇದೇ ಭಾವಜಗತಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯಾಭಿವೃತ್ತಿಯತ್ತ ನಮ್ಮು ಗಮನ ಹರಿಸೋಣ.

ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕವಿ ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ‘ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು’ ಎನ್ನುವ ಫಾನವಾದ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ‘ರೈಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ಸರಳ ಕವನವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ನವ್ಯರಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿಬಂದಂಥದ್ದು! ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ, ಕವಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ ಅದ್ವಷ್ಟಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬು.

ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೌನ್ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಭೆ. ಆ ಸಭೆಯ ಪೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಅಸೀನರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ನನ್ನ ನೆನಪು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಿರಾಗಿ, ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು

ಒದಿದರು. ಆಗ ಬಂತು ಕೆ.ಎಸ್.ನ. ಅವರ ಶರದಿ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಬಿಜಿಯ ಕಚ್ಚಿಪಂಚೆ, ಅಷ್ಟೇ ಬೆಳ್ಳನೆ ಜುಬ್ಬಿ. ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಇಳಿದ ಬೆಳ್ಳಿಗೂದಲು. ತುಂಬ ಆಕಪ್ಪಕ ವಶ್ತಿಕ್ಕ ಕೆ.ಎಸ್.ನ ಅವರದ್ದು. ಮೈಕೆನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಯಾವ ಬಡಿವಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ‘ರೈಲ್ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹೊಸಾ ಪಡ್ಡವನ್ನು ಒದಲು ತೋಡಿದರು. ತುಂಬ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಫೀಯರು. ನಾನು ಹೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಸನಪಿಲ್ಲದೆ ಖಚಿತಯ ಹೊನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಿ ನಿಂತು ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತೋಡಿದ್ದೇ!

ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರ್ಯೇ ಮೀನಾ?

ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇನಮ್ಮು

ತೊಟ್ಟಿಲು, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಹಾಸಿಗೆ?

ಇಲ್ಲೇ ಇವೆಯಮ್ಮು.

ಹೀಗೆ ಪಡ್ಡ ತರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಏಕೋ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಜುಮುಜುಮು ಎನ್ನಿಸಿ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಿದ್ದವ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಸಂದರ್ಭ ಅದೇ. ಬಾಣಂತನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಮನಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ಬಟ್ಟಲೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಚಿತ್ರ. ಆದರೆ ಇದು ನಗರದ ಸಂದರ್ಭ. ಹೆಚ್ಚಿಯಾಗಲೇ, ತಿಣ್ಣಾಗಲೇ, ಅಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಎಮ್ಮೆಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಹಾ ಒಂದು ಸರಂಜಾಮು ಅಷ್ಟೇ! ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ರೈಲ್ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ಬೀಳೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಕಂಪಾಟೋ ಮೆಂಟನಲ್ಲಿ ಮಗಳು. ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ರೈಲಿನ ಪಕ್ಕ ತಾಯಿ. ರೈಲು ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯಿದೆ. ತಾಯಿ, ಮಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಭಾವನೆ ತುಂಬಿರುವ ಮಗಳು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಳಲನ್ನು ಆದಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಡಲು ಆವಕ್ಷಣೆ ಹರಣಾಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ಆದಕಾಗಿಯೇ

ತಾಯಿ ತಿಪಿದು ತಿಪಿದು ಮಾತಾಡಿಸಿದರೂ ಕೇವಲ ಬುಟ್ಟು ಉತ್ತರ ಮಗಳು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮೆಗುವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿ ನುಗ್ಗಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಿಸಿನೀರಿದೆಂಬೇ ಮೀನಾ,
ಮಗುವಿನ ಹಾಲಿನ ಪ್ರಡಿಗೆ?
ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆಯಮ್ಮು...
(ಕಣ್ಣಲ್ಲಾ ಜತೆಗೆ)

ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಮೈ ಬಿಸಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ತಾಯಿಯ ಅತಂಕ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರೈಲು ಹೊರಡುವ ಸಮಯ ಒಂತು. ಒಂದಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಂಪಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಜಲಿಸತೋಡಿಗಿದೆ. ತಾಯಿ ಕೆಟಿಕಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೆಟಿಕಿಯ ಜತೆಗೂ ಬರುವುದು
ಬೇಡಮ್ಮು, ಹೋನು
ಇಲ್ಲಿಂದಲೆ ಕೃಷ್ಣಗಿವೆ
ನಲ್ಲಿಂದಲೆ ಹರಸು.

ಕ್ಷಗ ಕಂಬಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಇಂಜಿನ್ ಕಾಗು ಹಬ್ಬಿದೆ. ಆ ಕಾಗು ಕೂಡಾ ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರ್ಬೇ ಮೀನಾ, ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರ್ಬೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ಕೆಡಿಗಳು ಉರುಳುವ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಾಲಿಗಳುರುಳುತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ: ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿನಮ್ಮು. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇನೇ.

ಕ್ಷಗ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು :

ಕೆಟಿಕಿಯ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಬೇ ಮೀನಾ,
ಕೆಡಿ ಬೀಳುವುದೋಳಗೆ-
ಕೆಟಿಕಿಯ ಮುಚ್ಚಿದೆನಮ್ಮು,
ಕೆಡಿ ಬೀಳದ ಹಾಗೆ

ಎವು ಮೊದಲು ಒವಿದ ಜಾನಪದ ಶ್ರೀಪದಿಯ ಹಾಗೆ ಈ ಪದ್ಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಾವ ನಿಯಂತ್ರಿತ. ಶಬ್ದಕೋಲಾಹಲದ ರೈಲ್‌೧೯ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಭಾವನಾಟಕ ನಡೆದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ-ಅವಳ ಮಗಳು-ಅವಳ ಮಗು-ಇದೊಂದು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಕರುಳಬ್ಬಿಯ ಸರಪಳಿ. ಯಾವ ನಾಗರಿಕತೆಯೂ ಎಂಥ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯೂ ಇದರ ಜೆಲುವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಮಹುಳಿಸಲಾರದು. ಬದಲು ರೈಲುಬಂಡಿಯಂತಹ ನಿಷ್ಕರ್ಣ ಯಂತ್ರಸ್ಥಾವರವೂ ಭಾವದ ಒಂದು ಶೃಂಗಾರಿಕಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಮಗಳ ಆದ್ರ್ಯ ಭಾವಲೋಕವನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪದಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೆರ್ವಿಲು ಇಲ್ಲಾ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಮ್ಮು ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪ್ರಡಿಯಾಗಿ ಅವಸ್ಥಾಂತರ ಪಡೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮಣಿ ಹಾದಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಹಾಸುಕಂಬಿಗಳ ಹೊಸ ಜಗತ್ತು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಪಕಾಂತ

ಇಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಂತರಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಗಳು ರ್ಯಾಲ್ ಹೊರಡುವ ಮನ್ಯ ತಾಯಿಯ ಕೊನೆಯ ದಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕಿಡಿ ಬೀಳದ ಹಾಗೆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಯ ಕಣಗೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ಯ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯೂ ತಿಟ್ಟಿಳಿದು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಸಾರಥಾನದ ನಡೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಶರವೇಗದ ನಡೆ ಅಣಕಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇರೆಯಾದರೂ ಭಾವದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವರದರಲ್ಲಿ ಸಮಾಸಮ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಭಾವಕೋಶ ಹೊಸಕಾಲ, ಸ್ಥಳ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸದೆನ್ನುವಂತೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಇದೊಂದು ನಷ್ಟವಾಗಬಾರದ ಸುಂದರ ಭಾವಕೋಶ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂತೇರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಕೆಲವರಾದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಥ ನಿಶ್ಚಯ ಕವಿತೆಯ ಅಂತರಂಗದ ಪಿಸುನುಡಿ ಕೆಲವರ ಅಂತರಣವನ್ನಾದರೂ ಮುಟ್ಟೀತು!

ಕೊನೆಯ ಮಾತು :

ಮಾನ್ಯ ವಿಸಿ ಅವರ ಬಳಿ ಈ ಪದ್ಯ ಅಂಗ್ರೇಭಾವೆಯ ಅನುವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಹೇಳಿದರಂತೆ : ಇದು ಶಬ್ದಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಅತ್ಯಾಪಾವಕ ಕವಿತೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆಪ್ಪಾ ಅನುವಾದ ಮಾಡೋದು?

ಪ್ರೀಲಿಕರ ಜಾಜರು

ಕನ್ನಡದ ಶೈಷ್ಟ ಕವಿಗಳಲ್ಲಾಬ್ದಾರದ ಡಾ. ಎಸ್.ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರು ಇಳಿಂದ ಜಾನ್ ಇರಂದು ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊದಿಗೆರೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರು ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ, ತಾಯಿ ನಾಗರತ್ವಮ್ಮ.

ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊದಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಸಿ ಚಿತ್ರದುಗಡದ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಬಳಿಕ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸ್ಯಂಚ್ ಜೋಸೆಫ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸೆಮಾರು ೧೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

ಹಕ್ಕಿಸಾಲು, ಪತಿಷ್ಠತೆ, ಬಗಿಲು ಬಡಿವ ಜನ, ಮೊಖ್ತಾ, ಶ್ರಯಾಪವಕ, ಒಣಮರದ ಗಿಳಿಗಳು ಮುಂತಾದವು ಇವರ ಕವನಸಂಕಲನಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರು ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶ, ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಥನಕವನಗಳು ಎಂಬ ಮಹಾಪುಬಂಧಕ್ಕೆ ಇವರಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರೇಚರ್ ಪದವಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಕಹಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಇವರು ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

‘ಶಬ್ದಚೇ ಇಲ್ಲದ ಕವಿತೆ’ ಎಂಬ ಈ ಬರಹವನ್ನು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ‘ಈ ಮುಖೇನ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಬಾಂಂತನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತವರಿನಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತಿಟ್ಟತ್ತಿ ತಿರುಗಿ ಸೋಡಿದ್ದು ಯಾಕೆ?
2. ತಿಟ್ಟತ್ತಿ ತಿರುಗಿ ಸೋಡಿದಾಗ ಮಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರಬಹುದಾದ ಭಾವನೆಗಳೇನು?
3. ‘ರೈಲ್‌ನಿಲ್ಲಾಣಿದಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬೀಳೊಡಲು ಬಂದಿರುವ ತಾಯಿಯ ಕಳಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ?

ಲಘು ಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ

- “ತಾಯಿ-ಅವಳ ಮಗಳು - ಅವಳ ಮಗು-ಇದೊಂದು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಕರುಳಬಳ್ಳಿಯ ಸರಪಳಿ. ಯಾವ ನಾಗರಿಕತೆಯೂ ಎಂಥ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯೂ ಈ ಜೆಲುವನ್ನು ಸೂಕ್ತಭಾವಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಮಸುಳಿಸಲಾರದು” ಲೇಖಕರ ಈ ಮಾತಿನ ಬಗೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಲಘು ಲೇಖನ ಬರೆಯಿರಿ.
- ಒಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

ತವರೂರ ಮನೆ ಸೋಡ ಬಂದೆ
ತಾಯ ಸೆನಪಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರ ತಂದೆ
ಮತ್ತು ಹದಿನಾರು ವರುಷಗಳ್ಳಿಂದೆ
ಹತ್ತು ತಾಯಿ ತಂದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೆ
ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಜೋಪಾನಪಾಗಿ ಬೆಳೆದೆ
ಆದು ಎತ್ತ ಹೋದರೂ ಕಾಣಾಗಿದೆ.....

- ಜನಪದ ಗೀತೆಯೊಂದರ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತವರಿನ ಕುರಿತಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಒಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶೀಫ್‌ಕೆ ಕೊಡಿರಿ

- ಈ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಶೀಫ್‌ಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿರಿ. ಆ ಶೀಫ್‌ಕೆ ನೀಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನೀಡಿ ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಿಷ್ಟರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗಾಗಿ

- ಕೇಳಿಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಶ್ರೀಪದಿಯನ್ನು ಶಿಷ್ಟರೂಪಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ತೋಟ್ಟೇಲಾ ಹೊತ್ತೋಂದು ತೌರೋಬಣ್ಣ ಉಟ್ಟೋಂದು
ಅವ್ವ ಕೊಟ್ಟೇಮ್ಮ್ಮೀ ಹೊಡಕೊಂದು | ತಂಗ್ಗಾವ್ವಾ
ತಿಟ್ಟಾಹತ್ತಿ ತಿರುಗೀ ನೋಡ್ವಾಳ್||

ಸಂಚಿಕೆ ತಯಾರಿಸಿರಿ

- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪದ
ಗೀತಗಳು, ಭಾವಗೀತಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು
ತಯಾರಿಸಿರಿ. ಸಾಂತೃ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಮುಖ್ಯದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದು

- ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಕಥಾಸಂದರ್ಭ :

ಹರಕ್ಕೆತ್ತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೈರವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಪಾಂಡವರು ಜಯಗಳಿಸಿದರೂ ಧರ್ಮದಾಯನು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ ಎಂದು ದೂಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಬಂಧುಹತ್ಯೆ ದೋಷನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಭದ್ರಾವತಿಯ ರಾಜನಾದ ಯೌವನಾಶನಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುತ್ತ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಂದು ಪೂಜಿಸಿ ದೇಶಪರ್ಯಾಟನೆಗೆ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಜುಂನನು ಅದರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಾಗಿ ಸೇನಾ ಸಹಿತ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಶ್ವ ಮಾಹಿಷ್ಯ ತಿನಗರದ ನೀಲಧ್ವಜನಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ವಿಂಧ್ಯಪರವತವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಕುದುರೆಯು ಒಂದು ಯೋಜನದಪ್ಪು ಆಗಲವಾಗಿದ್ದ ಭಾರೀ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಹೊರಳಾಡಿ ಆನಂದಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೇರಲು ತವಕದಿಂದ ಕಾಲಿರಿಸಿದ್ದೇ ತದ, ಅದರ ಗೊರಸುಗಳು ಆ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬಲವಂತದಿಂದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ಕಾಲುಗಳು ಶಿಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಾಮೆಗೊಂಡ ಭಟರು ವಿಷಯವನ್ನು ಅಜುಂನನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಪ್ಪು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಚಿಂತಿತನಾದ ಅಜುಂನನು ಯಾವುದೋ ಮನಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮನಿಗಳ ಆಶ್ರಮವಿದೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಭಟರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಸೌಭರಿ ಮನಿಯ ಇರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಶಿಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಬಿಸ್ತವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮನಿಯ ಅಜುಂನನಲ್ಲಿ, “ನೀನು ಈಗಲೂ ನಿನ್ನ ಅಂಜಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವವನೂ ಕಾಯುವವನೂ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನೆ. ಆತನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ವಿಸಿದರೆ, ಕುದುರೆ ಬಂಡೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ ಅಜುಂನನು ಆ ಮಹಾಬಂಡೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸೌಭರಿ ಮನಿಯ ಬಂಡೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಚಂಡಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಲಿಸಜುಂ ಮನ್ಯ ವಿಪ್ರಮಂಚೋವಣನು
 ದ್ವಾಲಕಾಖ್ಯಂ ತಿಳಿದನವಿಳ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ
 ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಹಾರದೊಳ್ಳ ವಧುವಾದಳಾತಂಗೆ ಚಂಡಿಂಬೆಂಬಾಕೆ ಬಳಿಕ
 ಕಾಲಕಾಲದ ಜಪಾನುಷ್ಣಾನ ಪ್ರಾಜೆಗಳಿ
 ಗಾಲಸ್ಯಮಂ ಮಾಡದೆನ್ನ ಪರಿಚಯೆಂಗನು
 ಕೂಲೆಯಾಗಿದು ಮನೆವಾತೆಯಂ ಸಾಗಿಪ್ರದು ನೀನೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು || ೧ ||
 ಎಳ್ಳನಿತು ನಿನ್ನ ಮಾತಂ ಕೇಳಣೆಂದೆಣಿಕೆ
 ಗೊಕ್ಕರಿರ್ಬ ಪರಿಚಯೆಂ ಮನೆವಾತೆಯಂದೆಂಬಿ
 ತಳ್ಳಿಯವಳಳ್ಳ ನೀನೆಂದುದಂ ಮಾಡನೆಂದಾ ಚಂಡಿ ಚಂಡಿಗೊಳಲು
 ಮುಖ್ಯಾದಿದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದಿಹಪರಕಿ
 ದೊಳ್ಳಾದಪ್ರದೆ ಬಂದುದು ತಪೋಹಾನಿಯೆಂ
 ದಳ್ಳೆಯೊಳ್ಳ ಕೋಲ್ಯೋಂಡ ತರದೊಳುದ್ವಾಲಕಂ ಚಿಂತಿಪಂ ಪ್ರತಿದಿನಯೊಳು || ೨ ||
 ಇಂತಿರುತ್ತಿರಲ್ಕು ಕೌಂಸ್ಯನೆಂಬೊವರ್ ಮುನಿ
 ಪಂ ತನ್ನ ಮನಗೆ ಬರಲಾತನಂ ಸತ್ಯಾರ್ಥಿ
 ಚಿಂತೆವೆತ್ತಿರಲವನಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡವಷ ಪ್ರತಿಕಾಲತೆಯನು
 ಅಂತರಿಸದೆಲ್ಲಮಂ ಹೇಳೆನ್ನಾಡವನಿದಕ ನೀಂ
 ಮುಂತೆ ವಿಪರೀತಮಂ ಮಾಡಲಾದಪ್ರದೆಂದು
 ಸಂತಾಪಮಂ ಬಿಡಿಸಿ ಬೇಳೆನ್ನಾಂಡಪಂ ತೇಘಂ ಯಾಶ್ಚೈದನಿತ್ತಲು || ೩ ||
 ಉದ್ವಾಲಕಂ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮಂದಿರದೊಳಿರು
 ತಿದ್ದ ಸಮಯಕ ಪಿತೃಶ್ರಾದಧಿವಸಂ ಬಂದೂ
 ದೆದ್ದ ಚಂಡಿಯೊಳೆಲಗೆ ನಾಳೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮದಂ ನಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಮಾಡೆನು
 ಕದ್ದುತಹನಧಮ ಧಾನ್ಯವೀಕೀರ್ತಿಶಾಕಮಂ
 ಪ್ರೇದ್ವಲೀಯೆಂ ಶುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನೊಂದುಮಂ
 ತದ್ವಿನಕೆ ಮರುದಿವಸದೊಳ್ಳ ಪೇಳ್ಳುಬಹೆನಪಾತ್ರಂಗೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು || ೪ ||

ನಾಳೆ ಮಾಡಿಸುವೆನಾಂ ಪೈತೃಕವನುತ್ತಮದ
ಶಾಲಿಧಾನ್ಯವೀಹಿ ಶಾಕಮಂ ಕೊಂಡುಬಹೆ
ನಾಲಯವನತಿಶುದ್ಧಾದ ವಸ್ತುಗಳಿನಲ್ಲದೆ ಕೂಡೆನಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಪೇಳಿಸುವೆನಂದಿನ ದಿನದ ಹೊದಲ ರಾತ್ರಿಯೇ ಏ
ಶಾಲಗುಳಿಸಂಪನ್ಮೂಲ ವೇದಪಾರಂಗತ ಸು
ಶೀಲರಹ ಸತ್ಯಶ್ರದ್ಧವನಿಯಮರಗೆನಲ್ಲ ಚಂಡಿಗವನಿಂತೆಂದನು || ೫ ||

ಅದೋಡೆ ಕುತುಪಕಾಲಮಂ ಬಿಡುವೆನಚಣಸೆಯೋ
ಖಾದರಿಸೆನಾಂ ಬಂದ ವಿಪ್ರರಂ ಪಾಕದ ನ
ಪ್ರೋದನ ಸುಪಾಯಸ ಗುಡಾಜ್ಞ ಮಥು ಶೈಲ ಮೃದು ಭೃಕ್ತಿಭೋಚ್ಯಾಗಿಗಳನು
ಸ್ವಾದುಫಲ ಶರಕರ ವಿನುತ ಶಾಕ ನಿಮ್ಮಾಲ ಪ
ಯೋದಧಿಗಳಂ ಸಹುತ್ತಿತಮಾಗದಂತೆ ನಂ
ಪಾದಿಸಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಮಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದರ್ಶಿಗಳಂ ಕೊಡನೆಂದನು || ೬ ||

ಎಂದೋಡೆ ಕುತುಪಕಾಲಮಂ ಮೀರಲೀಯೆನಾಂ
ಬಂದ ವಿಪ್ರರನಾದರಿಸಿ ಪ್ರಾಜ್ಯೇಸದಿರೆ
ನಿಂದೊಲ್ಲೆನೆಂದೊಕ್ಕೆಸಿದಿನಿತನೆಲ್ಲಮಂ ಸಂಪಾದಿಸದೆ ಮಾಣಿಸು
ತಂದಮಲ ವಸ್ತ್ರ ತಾಂಬಾಲ ವರದಕ್ಷಿಣಿಗ
ಓಂದ ಸತ್ಯರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸದೆ ಬಿಡನೆನುತ ನಲ
ವಿಂದೋದವಿಸಿದಳಿಳಿ ಸದ್ಗ್ರಾಮಂ ಬಳಿಕ ಚಂಡಿ ಪಾಕಂಗೈದಳು || ೭ ||

ಕಂಡನೀತೆರನನುದ್ದಾಲಕಂ ಸಂತಸಂ
ಗೊಂಡು ಮನದೊಳ್ಳ ಪೌರಗೆ ತಾನೊಪ್ಪದವನಾಗಿ
ಚಂಡಿ ಪೇಳಿದವೂಲಾ ಶ್ರಾದ್ಧಮಂ ಮಾಡಿ ಸುಪ್ರೀತಿಯಿಂ ವಿಪರೀತದ
ತೋಂಡುತೋಳಸಂ ಮರೆದು ಕರ್ಮಾಂಗಮಾಗಿದರ
ಪಿಂಡಮಂ ತೆಗೆದು ಮಡುವಿನೊಳಿ ಹಾಯ್ಯಂದೊಡು
ದ್ವಂಡದಿಂದೆತ್ತಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಿಸುಡಲಾ ದ್ವಿಜಂ ರೋಷಭೀಷಣನಾದನು || ೮ ||

ಎಲೆಗೆ ನಿನೊಂದನೆ ನಾನೇಂ ಹಗೆಯಹೋರುವೆಂ
ಭಲತನಕೆಳಸಿದೆ ನೀನರೆಯಾಗಿ ಹೋಗೆಂದು
ಸಲೆ ಮುಳಿದು ಶಾಪಮಂ ಕೊಟ್ಟಿ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಾ ದ್ವಿಜಂ ಕಾಡೆ ತಿಳಿದು
ಕೆಲವುಕಾಲಕೆ ನಿನೊಳಿಧ್ವರಹಯಂ ಬಂದು
ನಿಲಲಜ್ಜಾನಂ ಬಿಡಿಸಿದೋಡೆ ಮೋಕ್ಷಮಹುದೆಂದು
ತೊಲಗಿದಂ ಸಂನ್ಯಾಸಕವನತ್ತಲವನಿಯೊಳ್ಳ ಕಲ್ಲಾದಳಿವಳಿತ್ತಲು || ೯ ||

ರಾಜಿಂಜಲಿಂಚರು

ಗಳನೇ ಶತಮಾನದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬಣು. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡೂರಿನ ದೇವನೂರು ಇವನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಸಭಾರತದ ಪಾಂಡವಾಶ್ರಮೇಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿ ಮುನಿಯು ಜನಮೇಜಯ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿ ಭಾರತವು ಈ ಕಥೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ಆಕರಂತಿರ್ಯಮೊಂಡು ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಉಪಕರ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಾರ್ಷಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿ ಭಾರತವನ್ನು ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅಧಾರಲಂಕಾರ, ರಮ್ಯವರ್ಣನೆ ಮುಂತಾದವು ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯ ಮನೋಹರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ 'ಕಣಾಡ ಕವಿಚೂತವನ ಜ್ಯೇತ್ರ', 'ಉಪಮಾಲೋಲ', 'ನಾದಲೋಲ' ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳು ಸಂದಿವೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿ ಭಾರತದ ಹತ್ತನೇ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂಡಿಯ ಕಥೆಯು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಮದುವೆಯಾದೋಡನೆ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಉದ್ದಾಲಕ ಮುನಿಯು ಏನು ಹೇಳಿದನು?
2. ಪತ್ತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಚಂಡಿಯು ಏನೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದಳು?
3. ಉದ್ದಾಲಕನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಿನ್ನು ಮುನಿಯು ನೀಡಿದ ಶಲಹೆಯೇನು?
4. ಉದ್ದಾಲಕ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಉಪಾಯವೇನು?
5. ಉದ್ದಾಲಕ ಮುನಿಯು ಚಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
6. ಚಂಡಿಯ ಉದ್ದಾಲಕನೆವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದ ಉದ್ದಾಲಕನು ಕೊನೆಗೆ ಏನು ಚಾಡಿದನು?

ಪದವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಂಧಿಯಾಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹಚ್ಚಿ ಮಾಡಿ ಅಧಾರವ್ಯಾತಾಸವಾಗದಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ: ಆಲಿಸಜುಕನ - ಆಲಿಸು + ಆಜುಕನ

ವಿಪ್ರನುಂಟೋವರನುದ್ದಾಲಕಾಖ್ಯಂ -

ವಿಪ್ರನು + ಉಂಟು + ಓವರನು + ಉದ್ದಾಲಕ + ಆಖ್ಯಂ

- ತಿಳಿದನವಿಳ
- ವಧುವಾದಳಾತಂಗೆ
- ಜಪಾನುಷ್ಟಾನ
- ಪ್ರಾಚೀಗಳಿಗಾಲಸ್ಯಮಂ
- ಪರಿಚಯೇಗನುಕೊಲೆಯಾಗಿದ್ದು
- ನೀನೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು
- ಕೇಣ್ಣಿಂದಣಕ್ಕೊಳ್ಳುದಿರ್
- ಮರನೇರಿದಂತಾದುದಿಹಪರಕೆಂಳ್ಳಿತಾದಪ್ಪದೆ
- ತಪ್ಪೋಹಾನಿಯೆಂದಳ್ಳಿಯೊಳ್ಳಾ
- ಇಂತಿರುತ್ತಿರಲ್ಕು
- ಕೊಂಡಿನ್ನನೆಂಬೊವ್ದ
- ಚಿಂತೆಪ್ಪತ್ತಿರಲವನಿದೇನೆಂದು
- ಬೆಸ್ಗೊಂಡೊವವತ್ತ
- ಹೇಳ್ಣಿದವನಿದಕೆ
- ಮಾಡಲಾದಪ್ಪದೆಂದು
- ಯಾತ್ರೆಗ್ಗೆದಿದನಿತ್ತಲು
- ಕದ್ದುತಹನಿಧಮು
- ಹೇಳ್ಣಬಹೆನಪಾತ್ರಂಗೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು
- ಪ್ರೈತ್ಯಕವನುತ್ತಮುದ
- ಬಹೆನಾಲಯವನತಿಶುದ್ಧಾದ
- ಕಾಡೆನ್ನಿಯಿಂದ
- ಸತ್ಯಾತ್ಮದವನಿಯಮರಗೇನಲ್ಲಾ
- ಜಂಡಿಗವನಿಂತೆಂದನು
- ಬಿಡುವೆನಚ್ಚನೆಯೊಳಾದರಿಸೆನಾಂ
- ಪ್ರಾಚೀಗೃಸದಿರೆನಿಂದೊಲ್ಲನೆಂದೊಕ್ಕಣಸಿದಿನಿತನೆಲ್ಲಮಂ
- ನಲವಿಂದೊದವಿಖಿದಳಿಳಿಳಿ
- ಕಂಡಸೀತರನನುದ್ದಾಲಕಂ
- ಹಾರ್ಮ್ಯಂದೊಡುದ್ದಂಡದಿಂದತ್ತಿ
- ನಿನ್ನೊಳಧಾವಹಯಾಮಂ
- ಸಂನ್ಯಾಸಕವನತ್ತಲವನಿಯೊಳ್ಳಾ

ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಆಶಯವಿರುವ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಅಯ್ದು ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಅಜುಡನನೇ ಕೇಳು, ಹಿಂದೆ ಉದ್ದಾಲಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಣನಿಷ್ಟನು.
- 2 ಆತನು ‘ಚಂಡಿ’ ಎಂಬಾಕೇಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು.
- 3 ಕಾಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಜಪಾನುಷ್ಣಾನಗಳಿಗೆ ಉದಾಹಿಸಿ ಮಾಡದೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.
- 4 ಕೌಂಡಿನ್ನನೆಂಬ ಮುನಿ ಉದ್ದಾಲಕನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- 5 ತನ್ನ ಪತ್ರಿಯ ವಿಜಾರವನ್ನು ಉದಾಲಕನು ಮರೆಮಾಡದೆ ತಿಳಿಸಿದನು.
- 6 ನಾಳೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ನನ್ನ ಪಿತ್ಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನಾಡಿದ್ದ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
- 7 ಈ ದಿನ ಆಗದು ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸದೆ ಬಿಡೆನು.
- 8 ನೀನು ಕೆಲ್ಲಾಗಿ ಹೋಗು.
- 9 ಉದ್ದಾಲಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಿತು.
- 10 ಮುಂದೆ ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆಯು ನಿನ್ನನ್ನೇರಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಾಗ ಆಜುಡನನು ಬಿಡಿಸುವನು. ಆಗ ನಿನಗೆ ಹೋಕ್ಕು.
- 11 ಉದ್ದಾಲಕನು ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಚಂಡಿಯು ಶಿಲ್ಪಿಯಾದಳು.

ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಕಥೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಶೀಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿರಿ.

ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಉದ್ದಾಲಕನು ಚಂಡಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದು ಸರಿಯೇ? ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸಂಭಾಷಣೆ ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ

- ಚಂಡಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ದಾಲಕಮೊಳಗೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ

- ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಪಾತ್ರದ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ.

ಸಾಫರಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದ್ಯದ ಸಾಫರಿವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಎಳ್ಳನಿತು ನಿನ್ನಮಾತಂ ಕೇಳ್ಣಲೀಂದೆಣಿಕೆ
ಗೊಳ್ಳಿರೂ ಪರಿಚಯೇ ಮನೆಚಾತ್ಕಯೆಂದೆಂಬ
ತಳ್ಳಿಯವಳಿಲ್ಲ ನೀನೆಂದುದಂ ಮಾಡೆಸೆಂದಾ ಚಂಡಿ ಚಂಡಿಗೊಳಿಲು
ಮುಳ್ಳಿದಿದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದಿಹಪರಕಿ
ದೊಳ್ಳಿತಾದಪ್ಪದೆ ಬಂದುದು ತಪೋಹಾನಿಯೆಂ
ದಳ್ಳೀಯೋಳ್ಳಾ ಹೋಲ್ಕೊಂಡ ತರದೊಳುದ್ದಾಲಕಂ ಚಿಂತಿಪಂ ಪ್ರತಿದಿನದೊಳು

ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು
ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

ಆಲಿಸಜುಂ ಮುನ್ನ ವಿಪ್ರನುಂಟೊಂವರನು
ದ್ವಾಲಕಾಖ್ಯಂ ತಿಳಿದನವಿಳ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ
ಮೇಲೆ ವೈವಾಹಮೋಳ್ಳಾ ವಧುವಾದಳಾತಂಗೆ ಚಂಡಿಯೆಂಬಾಕೆ ಬಳಿಕ
ಕಾಲಕಾಲದ ಜಪಾನುಷ್ಟಾನ ಪ್ರಾಚೀಗಳಿ
ಗಾಲಸ್ಯಮಂ ಮಾಡದೆನ್ನ ಪರಿಚಯೇಗನು
ಕೊಲೆಯಾಗಿದುರ ಮನೆವಾತ್ಕಯಂ ಸಾಗಿಪ್ರದು ನೀನೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು

ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ

- ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅಲಂಕಾರವಿರುವ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಲಂಕಾರದ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಚನ ಪ್ರವಚನ

- ಕಾವ್ಯಭಾಗದ ವಾಚನ-ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸಿರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಕೆಟುಂಬಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹಾಳಗೆಡವಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದ ಅಥಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕಾಲಪುರುಷನ ಲೀಲೆ

- ಸಿದ್ದಕಚ್ಚೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ

ಸಂದರ್ಭ :

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವರ್ತಾರದ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟ. ಕುರುಕ್ಕೇಶ್ವರುದ್ದದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಶೌರಪರ ನಾಶವಾಯಿತು. ಪಾಂಡವರು ಬಂಧುವರ್ತಾ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಂಡವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಿದಂತೆ ಶ್ರೀತಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳು ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಆತಿಧ್ಯ ನೀಡಿದ ಕೃಷ್ಣ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಿ ಭೋಜನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಯಾದವರು ಪಾನಮತ್ತರಾಗಿ ಸಾಂಬನೆಂಬವನಿಗೆ ಗಭಿಣ ಸೀಯ ಏಷ ತೊಡಿಸಿ ಮುನಿಯ ಮುಂದೆ ನೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಮುನಿಗಳು “ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಒನಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇರುವಂತಾಗಲಿ. ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಶಾಪ ಹೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದುಃಖಿತರಾದ ಯಾದವರು ಉದ್ಧವನ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಸಾಂಬನು ಪ್ರಸವಿಸಿದ ಒನಕೆಯನ್ನು ಬಂಡೆಗೆ ತೇದು ಪ್ರದಿವಾಡಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಜೊಂಡುಹುಲ್ಲಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಮಲು ಸೇವಿಸಿದ ಯಾದವರು ಆ ಜೊಂಡು ಹುಲ್ಲನ್ನೇ ಆಯುಧವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಯಾದವರ ನಾಯಕನಾದ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ....

॥ ರಾಗ ಶೌರಾಷ್ಟ್ರ, ತ್ರಿಪುಡೆ ತಾಳ ॥

ನೋಡು ಸೋದರ ನಮ್ಮ ಪರು ಕಾ ದಾಡಿ ಮಡಿದಿಹ ಹೆಣ ರಾಶಿಯ | ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದೆಂತು ನಾಟಕ | ವಾಡಬೇಡ || ೧ || ಕಾಲಪುರುಷನ ಕ್ಯಿಯ ಸೂತ್ರದ | ಲೀಲೆಯಿದು ನಾಪ್ಲಿ ನಾಟಕ | ದಾಳುಗಳು ಯದುಜಾಲದಂತ್ಯದ | ಕಾಲ ಬಂತು || ೨ || ಪರಮ ಪುರುಷನೆ ನಿನ್ನ ಕಾಯಂದ | ನೆರವಿಗಾಸ್ತೆತಂದೆ ವಾರುಣ | ಸುರೆಯ ಕುಡಿಯಲು ತಡೆಯದೇತಕೆ | ಬರಿದೆ ಉಳಿದೆ || ೩ || ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮವೆ ಹೀಗೆ ಲೋಕದಿ | ದುಷ್ಪ ಶಿಷ್ಟರು ಬೇಕುಯೆನ್ನೊಡ | ಹುಟ್ಟಿದಾಟವು ಸಾಕು ಪೇಳುವೆ | ಸೃಷ್ಟಿ ನಿನಗೆ || ೪ ||

॥ ಭಾಷಿನಿ ॥

ಪರಮ ಪುರಾಣ ಮನದ ಮಮಂಗ | ಇರಿತು ಹಲಫರ ಭ್ರಾತ್ಯ ಪ್ರೇಮದ | ಹಿರಿಮೆ ಮರಸಿದ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿನಲು || ಭರಮೋಳಪ್ಪಿದನಾಗ ಶರಧಿಯ | ತರೆಗಳುಬ್ಬತ ಬರಲು ಹಲಫರ | ಸರಿದ ಶೇಷಾಕಾರದಾಳುತ ನಿತ್ಯಸತ್ಯದೇಷ || ೧ ||

॥ ರಾಗ ಕಾಂಚೋಧಿ, ರಘುಂಪೆ ತಾಳ ॥

ಅನಕ ನಿಜ ಮನದೊಳಗೆ ವನಜಾಕ್ಕು ಯೋಚಿಸಿದಾವನಗಿದುವೆ ಕೊನೆಯ ರವಿಯುದಯ ||
ಅನುಗೋಳಿಸಬೇಕು ನರ ನಾಟಕಕೆ ಕೊನೆಯೆನುತಾಕ್ಕಣಿದ ತರುಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹುಳಿತ || ೨ ||

ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ತ್ರಿಪುದೆ ತಾಳ

ಅನಿತರಲೀ ಜರನೆಂಬ ವ್ಯಾಧನು | ಧನುಶಾಳಿಗಳಾಂತು ಮೃಗಗಳ | ಹನನಗೋಳಿಸುತ್ತಲುದರ ಪ್ರೋಷಣೆ | ಗೆನುತಲಂಂದು || ೩ || ಕಿರಿದು ದೂರದಿ ಪೂದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ | ಹರಿಜರಣ ಗೋಳರಿಸಿತಾತಗೆ | ಹರಿಣ ಶಶವೆಂದನುತ ಭ್ರಮಿತನು | ಶರವನೆಸೇದ || ೪ ||

॥ ಭಾಷಿನಿ ॥

ನತ್ತರುಗಿದುದು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಹರಿ | ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು ನೋವೈ ಕರದಲ್ಲಿ | ಒತ್ತುತ್ತಫರವ ಕಚ್ಚಿ ಶೈರಿಸಿಕೊಂಡ ಮುರಮಧನ || ಬಿತ್ತು ಮಿಕವೆನುತಾಗ ವ್ಯಾಧನು | ಹೊತ್ತುಗಳೆಯದೆ ಬಂದು ಕಂಡಾ | ಚತ್ತಜಯ್ಯನ ಭಾಸಿವೆಂದಿಹ ಚರಣಕಮಲವನು || ೫ ||

॥ ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ, ರೂಪಕ ತಾಳ ॥

ಚರಣಾಬ್ಜದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಗೋಳಿದುತಾಗ | ಹರ ಹರಾಯೇಂ ಗ್ರೇದೆ ತಾನು ||
ಸುರನದಿಯುದಿಸಿದ ಪರಮ ಪಾವನ ಪಾದ | ಪರಮ ಪಾತಕ ಘಾತಿಸಿದೆನು || ೬ ||
(ಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಾಧನ ಪರಿಭಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ) ಕರುಣಾಸಾಗರ ಕೇಳು ವನದಲ್ಲಿ ತಿರಿದುಂಬ
| ಜರನೆಂಬ ವ್ಯಾಧ ನಾನಿಹೆನು || ತರಿದನ್ನ ತಿರವ ಪಾಪಕ ನಿವೃತ್ತಿಯ ತೋರು | ಇರಲಾರೆ
ಧರೆಯೋಳಿಂದೆನಲು || ೭ ||

॥ ವಾಧಿಕ ॥

ಬೇಡ ಮರುಗದಿರೀಗ ನಿಯತಿಯನ್ನುತ್ತರುಮಿಸೆ | ರೂಧಿಯೋಳಗಾರಿಗಳವಲ್ಲ ತೇತೆಯೋಳಾನು ||
ಬೇಡ ವೃತ್ತಿರೋಳಿಂದುನಂದನನ ಕೊಂದಿರುವೆನದಕೆದುವೆ ಪ್ರಾಯಂತ್ರಿತ || ನೀಡಿದೆನು
ಪರಮ ಪದ ನಿನಗೆನುತ ಮಾಧವನು | ನೋಡೆ ಕರುಣಾದಲ ಬೇಡಂಗಾಯ್ತು ಸುರಪದವಿ
| ಜೋಡಿಹುದೆ ಧರಣಯಲೀ ಹರಿಯ ಕರುಣಾ ದೃಷ್ಟಿಗೇನೆಂಬೆನಂಬುತವನು || ೮ ||

॥ ಭಾಷ್ಮಿ ॥

ನರರ ನೋವನು ಕಳಿದು ನಗುವನು | ತರುವ ಕರುಣಾಕರನಿಗೇರಿತು | ಜರಣಾದುಂಗುಳಿಂದ
ಶಿರಪರಿಯಂತ ವೇದನೆಯು || ಪುರುಂಗಿದನು ಹರಿ ನೋವ ಸಹಿಸದೆ |
ಕರೆದನಮಾತ್ರಯೆನುತಲಾತ್ಕರ | ಪ್ರೋರವನಿಂಗಿನಿತಾಗೆ ಮಿಕ್ಕನ ನರರ ಪಾಡೇನು | ಗ ||

॥ ರಾಗ ಶಾಂಗತ್ಯ, ರೂಪಕ ತಾಳ ॥

ಕರುಳಿನ ಕರೆಯಿಂತೆಚ್ಚಿರಿಸೆ ಯಶೋದೆಯು | ಕರುವಿನಂಬಾ ರವ ಕೇಳಿ ||
ನೋರೆವಾಲನುಣೆಷಲೋದುತ ಬಹ ಕಷಿಲೆಯ | ತರನೋದಿ ಬಂದಳಾಯೆಡೆಗೆ || ಗ ||
ಮಾಗನೆಯೇವಾಯ್ತಯ್ಯೋ ಸಿರಿಪಾದದಲೆ ನೆತ್ತೆ | ರುಗಿಯುತಲಿದೆ ಕಾಣಾರೆ | ನಗು
ಸೂಸುತ್ತಿತ ನಿನ್ನ ಚೆಲುಮೋಗ ಕಂದಿದ | ಬಗೆಯೇನು ಯಾರಿಂದಲಾಯ್ತು || ಏ || ತಾಯೆ
ನಿನ್ನಯ ಕ್ಷೇಯ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆಗಳುಂದು | ಅಯಿತು ಕಾಲವಿನ್ನೆಷ್ಟ್ವೋ || ತೋಯಜದಳವಿಟ್ಟು
ಪೂಜಗೆದಿಹನೋವದ | ಈ ಅವಷ್ಟಿಗೆ ನೋಯಬೇದ || ಇ || ಸರೆಯಾಡಿ ಜನನಿಯ
ಗೋಳಿಗುಟ್ಟಪೇ ಯಾಕೆ | ದಿಟವಾಗಿ ಪೇಶು ಪೇಳಿನುತ || ಹರವಿದಿದಾ ಮಾತೆ ಕೇಳೆ
ಗೋಪಿಂದನು | ನಟನೆಯನ್ನಿಂದೆಂದ ನಿಜವ || ಇ ||

॥ ಭಾಷ್ಮಿ ॥

ಮಣಿ ಮೆದ್ದನು ಕೃಷ್ಣನೆನುತಲಿ | ಅಣಿ ಭಾಡಿಯ ಪೇಶಿ ಕೋಪದಿ | ಎನ್ನ ಬಹಿಯಲು
ಬಾಯ ತೆರೆಯುತ ತೋದೆ ಕೊತುಕವ || ಇನ್ನ ನೀ ಸೈರಣಿಯ ತಳೆವುದು | ಮನ್ನನಂದವಿದಲ್ಲ
ನೋಡಿ | ಗೆನ್ನ ಒಳತೋಣಿಗಳನೆನುತಲಿ ಹರಿಯ ಹಾಯ್ದರೆದ || ಗ || (ಹರಿಯ
ಬಾಯಲ್ಲಿ ಯಾದವಾವಶಾಸದ ದೃಶ್ಯವು ಯಶೋದೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ) ಫೋರ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯ
ಕಾಣುತ | ಜೀರಿದಳು ಕಮಲಾಕ್ಷಿ ಭಯದಲೆ | ವಾರಿಜಾಸನ ಪಿತನು ಸಂತ್ಸಿದನು
ಮಾತೆಯನು || ತೋರಿದುದು ವೇಷಳ್ಯವಿದಕಿ | ಸ್ವಾರು ಹೊಣೆಯೆಲೆ ತಾಯೆ ಕಳಚುವೆ |
ನೀ ರಸೆಯ ಬಂಧುಗಳನೆನಲವಗೆಂದಳಂಬಿಜಾಕ್ಷಿ ||

* * * * *

(ಇತ್ತೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪಾಢಣಿಗೆ ದುಃಖಪ್ರಾಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ಬೆಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ
ನಾರದರು ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಂತ್ಯಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೂಡಲೇ
ಉಟ್ಟಿದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ಅಜುಂನನಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ‘ನೀನು ಕೃಷ್ಣನ ಮೈಮುಟ್ಟಬೇದ
ದೂರವಿರುವುದು ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಚ್ಚಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾರದರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದ
ಅಜುಂನನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೀತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಪಾಢಣನನ್ನು ಕಂಡ
ಕೃಷ್ಣನು.....)

॥ ರಾಗ ಕೇದಾರಗಳ, ರುಂಪೆ ತಾಳ ॥

ಬಾರಯ್ಯ ಬಾವಯ್ಯ ನೋಡೆಸ್ವಪಸ್ಸೆ ಬಾ | ಯಾರಿಹುದು ತಾಪ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ || ಭೂರಿನೇತ್ರನ
ಕಂದ ಒಡಲುರಿಯ ತಣಿಸೆ ಕೈ | ಯಾರೆ ನೀರುಣಿಸೆನಲಿಕಾಗ || ಗ ||

ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಶ್ರಿವೃದೇ ತಾಳ ||

ಸುರನದಿಯ ಜನಕನಿಗೆ ವಾರಿಯ | ನರನು ತಂದೀಯುವರೆ ಬಗೆದರೆ | ಸುರಮುನಿಯ
ಎಚ್ಚರದ ನುಡಿ ಹಿಂ | ಜರಿಸಲವನ || ಗ ||

॥ ಭಾವಿನಿ ॥

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ನಿನ್ನ ಜೀವನ | ಶಿಲೆಗೆ ಮೂರೆ ಸ್ವರೂಪವಿಶ್ರಿತೆ | ಹಲವು ಉಪಕೃತಿಗೇದೆ
ಮರೆಯದೆ ಸಲಿಲ ನೀಡನಲು || ಗ ||

॥ ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಶ್ರಿವೃದೇ ತಾಳ ॥

ಹರಿಯ ಮಾರುದ ನುಡಿಗಳಂತೆ | ಕರಣ ಕಲಕಲು ನರನು ಜಲವನು | ಹರಿಯ ಮುಖಕೆಡೆ
ತಜ್ಜಿಕೊಂಡನು | ಬರಸೆಳೆವ್ವತ || ಗ || ಹರಿಯೋಳಾ ನರನಂಶವಾಕ್ಷಣ | ಎರಕಗೊಂಡುದು
ಮೂಲರೂಪದಿ | ಹರಿಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನಭದಲಿನರಗೆ ಬೇಗ ||೨||

ಕವಿಜಾಂಚರ್ಯ

ಖ್ಯಾತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರೂ ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತರೂ ಆಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿ
ವಿಶ್ವಾಧ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ೨೦೧೦-೨೧-೧೫೩೧ರಂದು ಬುಂತ್ಕ್ಷಣ ತಾಲಾಕೆನ
ಅಜ್ಞಬೆಟ್ಟೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕೊರಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ರೇವತಿ
ದಂಪತ್ತಿಯ ಪ್ರತ್ಯಾದ ಇವರು ಅಜ್ಞಬೆಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ವೇಣಾರಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು. ಅನಂತರ ಉಚಿರೆಯಲ್ಲಿ
ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಇವರು ಕಟ್ಟಿಲು, ಕನಾಡಟಕ, ಕಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ
ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತುರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಓಣಕ್ಕತಂತ್ರ,
ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ, ಬೊಳ್ಳಿದಂಡಿಗೆ, ಗರುಡರೇಖೆ, ರತ್ನರಾಧಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ
ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ವಿಷಮ ಸಮರಂಗ’ ಎಂಬ ಅವರ ಪ್ರಸಂಗ
ನೂರಕ್ಕೆಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ.

ಮುಂಬ್ಯೆಯ ಬಂಟರ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ವರ್ಕೆಲರ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ
ಹೋಟೆಲ್ ಮಾಲಿಕರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಇವರು ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಬ್ಯೆಯ ಅಜ್ಕಾರು
ಕಲಾ ಯಕ್ಷರಕ್ಕು ಪ್ರಶ್ನಿಗೆ ಇವರು ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

‘ವಿಷಮ ಸಮರಂಗ’ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ‘ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಂಥಾಮ’ ದಿಂದ
‘ಕಾಲಪುರಣ ಲೀಲೆ’ ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶದೇಶರಣ

ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೇತ್ತ

- ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಸಮೀಪವಿದೆ.

ಮುರಂಘನ

- ಮುರ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯಸನನ್ನು ಕೊಂಡವನು. (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)

ಭೂರಿನೇತ್ರನತನಯ

- ಅನೇಕ ಕಣ್ಣಗಳುಳ್ಳವನ ಮಗ (ಇಂದ್ರನ ಮಗ ಅಜುಂಗ)

ಉತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಜರಸೆಂಬಿ ವ್ಯಾಧನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?
- 2 ದುಃಖಿತನಾದ ಬೇಡನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು?
- 3 ತಾಯಿ ಯಶೋದೆಂಬು ಮಗನಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದಳು?
- 4 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೊರಟಿ ಅಜುಂಗನಿಗೆ ನಾರದ ಮಹಣಿಗಳು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಯೇನು?

ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಾರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಯದ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಓದಿರಿ.

ಉದಾ : ಬೇಡ ಮರುಗದಿರೀಗ ನಿಯತಿಯನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವುದೇ ರೂಪಿಯೊಳಗಾರಿಗಳವಲ್ಲ ಶ್ರೇತೆಯೊಳಾನು ಬೇಡವೃತ್ತಿಯೊಳಿಂದ್ರ ನಂದನನ ಹೊಂದಿರುವೆನದಕಿಂದುವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ

- ಬೇಡ ಮರುಗದಿರು ಈಗ ನಿಯತಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸು ರೂಪಿಯೊಳಗೆ ಆಗೂ ಅಳವಲ್ಲ. ಶ್ರೇತೆಯೊಳು ಆನು ಬೇಡವೃತ್ತಿಯೊಳು ಇಂದ್ರನಂದನನ ಹೊಂದಿರುವೆನು ಅದಕೆ ಇದುವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ

ಇದೇ ಲೀತಿ ನಿಮಗಿಷ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಆಯ್ದು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆದು ಓದಿರಿ.

ಅಧ್ಯಾ ಹೇಳಿರಿ.

ಯಕ್ಕಾನ ಪ್ರಸಂಗದ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ‘ಅಧ್ಯಾಹೇಳುವುದು’ ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಪೆ?

ಕೆಳಗೆ ಸೊಡಲಾದ ಪದ್ಯದ ಅಧ್ಯಾ ಹೇಳಿರಿ.

ಉದ್ದಾ : ಜರಣಾಬ್ಜದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಣಿ.... ಫಾತಿಸಿದೆನು

ಅಯ್ಯೋ ಎಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೊದಗಿತು! ಈ ವರೆಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬದುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದವನು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೊಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮ ಇರುವನೆಂದು ಕನೆಕ್ಷನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಪರಮಪಾವನವಾದ ದೇವನದಿ ಗಂಗೆಯೇ ಮೂಡಿಬಂದ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಾಣ ಎಸೆದೆನಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಪಾದಕ್ಕೆ ಗಾಯ ಮಾಡಿ ಮಹಾಪಾತಕಿಯಾಗಿ ಹೋದೆನಲ್ಲ. ಈ ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಹೊರಳಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು ಗತಿ ..... ಶಿವನೇ....

1. ಅನಕ ನಿಜಮನಮೋಳಗೆ.... ತರುಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ
2. ನೇತ್ತರುಗಿದುದು ಚರಣದಲಿ.... ಫಾಸಿವಡೆದಿಹ ಚರಣಕಮಲವನು
3. ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ..... ಸಲಿಲ ನೀಡೆನಲ್ಲ.

ಕತೆ ಬರೆಯಿರಿ

- ‘ಕಾಲಪುರುಷನ ಲೀಲೆ’ ಯಕ್ಕಾನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕತೆಯನ್ನು ಚುಟುಕಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ

- ಪಾಠದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ’ನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಯಕ್ಕಾನ ಕಲೆಯು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಚೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ತಾಳಮಧ್ಯಳಿ ನಡೆಸಿರಿ

- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಕಾಲಪುರುಷನ ಲೀಲೆ’ ತಾಳಮಧ್ಯಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿರಿ.

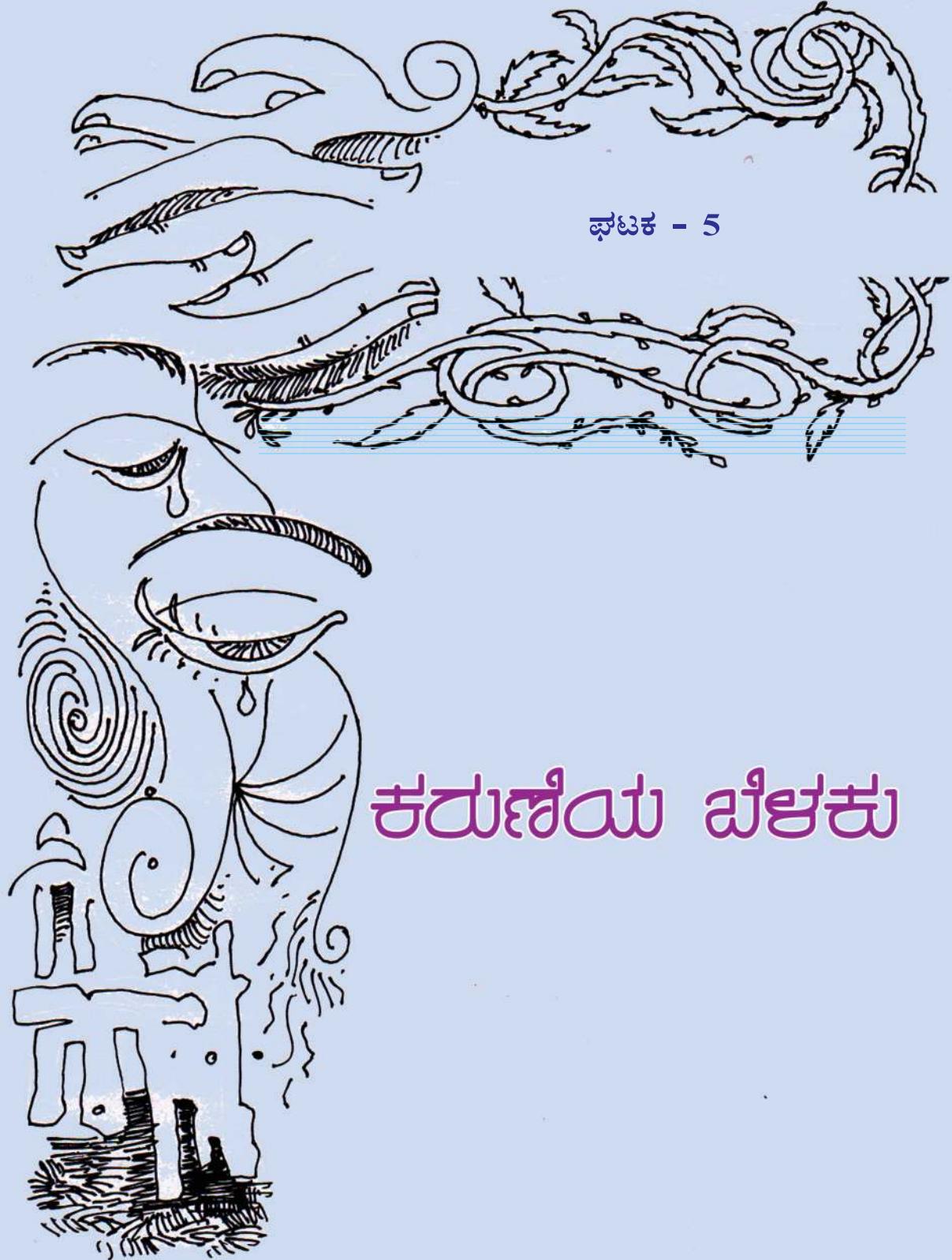
ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಗಳಿಗೆ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆ ಎಳೆದ ಪದವನ್ನು ವಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಅಪುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಂಡ್ವ ಸಮಾಷಣಾಗುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ. ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಹೊಂಡು
ಸ್ವಂತವಾಕ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ತಂದೆಯ ವಚನಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಅಣಿತಮ್ಮುಂದಿರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಿರು ಸೀತೆಯ
ಚೊತೆಗೂಡಿ ನಾರುದುಗೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿ ಕಾನನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ
ಅಪ್ಯತವಾದ ಅರಣ್ಯದ ಸೌದಯಕವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ತಂಗಳಿಗೆ ಮೃಯೋದಿ
ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ಘಕ್ಕನೆ ಎದುರಾದ ದಟ್ಟದವಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಮಲೀಸಿಂಹಗಳ
ಫಾಜನೆಗೆ ಹೆದರದೆ ಮುಂದುವರಿದರು.

ಕರ್ತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ

ಪಾತದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ‘ತ್ರೇತಯೋಜಾನು ಭೇದವೈಶ್ವತ್ಯಾಂತ್ರಿಕಾಂತ್ರಿ’ ನಂದನನ
ಕೊಂದಿರುವೆನದಕಿದುವೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ’ ಹಾಗೂ ‘ಸುರನದಿಯದಿಸಿದ ಪರಮ ಪಾವನ
ಪಾದ’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಕರ್ತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಫಟಕ - 5

ಕರುಣೀಯ ವೀಜಕು

ದಾನ'

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದಾನಧರು ಗಳಿಗೆ ಹೇಸರಾದ ಒಬ್ಬರು ವ್ಯಾಪಾರಿಸ್ಥಿರ್ದಾರು. ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದು ಅವರ ಮನೆಯವರಿಗೇ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಕ್ಕಳೂ ಅವರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಸರು ಮಾಡಿದ್ದಾರು. ಅವರ ಪಶ್ಚಿಮ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ. ಮನೆವಾತೆಕಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರು. ಆಕೆ ಸ್ವತಃ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ ಬಡಿಸಿ ಆ ಬಳಿಕ ತಾನು ಉಣ್ಣಿದ್ದಾರು. ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪಡ್ಡತಿಯಿಂದರೆ ತನ್ನ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೇನು ಬೇಕೋ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅನಂತರ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ತಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹೊರಗೆ ಹೊಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಭಿಕ್ಷು ಕರಿಗಿ ಹಾಕಿ ಬರುವರು. ಅವರು ಪ್ರತಿದಿನ ಉಟ ಹಾಕುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಇರುತ್ತಿದ್ದಾರು. ಅವರಿಗೆ ಉಟ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಇವರು ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರು. ಇದಕ್ಕೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಾದವಿವಾದಗಳು ನಡೆದುವು. “ಮೊದಲೇ ನೀನು ತಿನ್ನಪ್ರದು ಕಡಿಮೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇಕೆ ದಾನ? ಇನ್ನೂ ಅಡುಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಡುಪುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುಪುದನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿ? ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಮತ್ತೆಕ್ಕಾ ಸಾಕಷ್ಟು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವಲ್ಲ; ನಿನಗೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಹೇಳು ಅದಕ್ಕೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಯಂಜಮಾನರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯಂತವಾದದ್ದು. “ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ನನ್ನದಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದರೆ ನನಗಾಗಿ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ನಾನು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಪ್ಪು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೇ ಅದು ನನ್ನ ದಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಈಸ್ತಿ”.

ಎಂಥ ಸಾಧಕ ಜೀವ ಇದು! ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ದಾನವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಇಟ್ಟಕೊಂಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದರೆ ಅದು ದಾನ!

- ಆ ಲೇಖನದ ಶುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ್ಯವೇನು? ಇರೆತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಗಿ.

ಮೂಸಜ್ಜ

- ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಳಾಯ್

“ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಬಿಟ್ಟರೇ ಮತ್ತೆ ಯಾರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದು?”

ಮನೆಯಿಂದ ಮಸೀದಿರುವುದು ಒಂದು ಭಾಂಗಂಗ್ ದಾರಿ. ಬಾಂಗ್ ಕೆವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗಬಿರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ನನ್ನಿಂದ? ತಾನು ಜೀವನದ್ದುಕ್ಕೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದದ್ದು. ಈ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಶತ್ಕ ಇರುವ ತನಕ ಯಾರು ತಡೆದರೂ ಹೋಗುವುದೇ....

ಮೂಸಜ್ಜ ಲುಂಗಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರೆ, ಗೋಚರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಿಟಿಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಇಣಿಕಿದರು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಪಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತನ್ನತಲೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು ನಾಯಿ. ಅವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಆದು ಒಮ್ಮೆ ಎಷ್ಟು ನಿಂತು ಬಾಲ ಆಡಿಸಿತು. ತಲೆ ಕೊಡವಿ, ಕೆವಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪಟಪಟ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿತು. ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಬಾಂಗ್ ಮೋಳಿತು. ಮೂಸಜ್ಜ ತಲೆಗೆ ಬಿಳಿ ಮುಂಡಾಸು ಸುತ್ತಿ, ತಮ್ಮ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟರು.

“ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಾರದೂಂತ... ಕೃಂಕಾಲು ಬಿದ್ದರೇ ಯಾರು ಅನುಭವಿಸುವುದು...” ಹೆಂಡತಿ ಬೆನ್ನಲ್ಲೇ ವಟಗುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮೂಸಜ್ಜ ಕೆವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ...

‘ನೀನೇನೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಡ...’ ಎಂದು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳತ್ತಾ ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆಟ್ಟಲಿಳಿದರು.

ಮೂಸಜ್ಜನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಾಯಿ ಪಾಗಾರದಿಂದ ದೊಪ್ಪನ ಕೆಳಗೆ ಜಿಗಿಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದಕ್ಕೇ ಒಮ್ಮೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಚ್ಚೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಾವಲುಗಾರನಂತೆ ಅದು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಹೀಗೆ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಬೀದಿನಾಯಿ ಅವರಿಗೆ ಧುತ್ತಿಂದು ಎದುರಾಗಿತ್ತು. ಮಧುಮೇಹ ರೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಕದ್ದಿತಂದ ಮಾಲ್ವರಿಯನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮುಲ್ಲುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾಯಿ ಅವರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದ್ದರು.

‘ಚು...ಚು..., ಹೊ... ಹೊ...’ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸಣ್ಣಪ್ರಾಟ್ಟ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆ ಬಿಸುಬರೂ ತನ್ನ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಲು ತೋರಿಸಿ ಬೆದರಿಸಿದರೂ ನಾಯಿ ಬೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲಿ. ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ಪರಿಹಾರಪೂ ಕಾಣಬೇಕ್ಕು ಮಾಲ್ವರಿಯನ್ನು ಅದರತ್ತ ಬಿಸುಬು ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ ಮಸೀದಿ ತಲುಪಿದಾಗ ಅವರು ಬೆವರು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ನಾಯಿಯ ನಂಬು ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ. ಅವರು ದಿನದ ಐದು ಸಲ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಅವರ ಜೊತೆ ನಾಯಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಎಂದೂ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿದದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಮೂಸಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತು ಮೂಸಜ್ಜನ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಯವರು ತನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು.

ಪ್ರತಿ ಸಲ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಬಾಂಗ್ ಕೇಳಿದಾಗಲೂ ನಾಯಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನೆಗೆ ಓದಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಸಜ್ಜ ಹೊರಡುವುದನ್ನೇ ಪಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಪುಜಿತು ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಹೊರಟರೆಂದರೆ ಘಕ್ಕನೆ ಪಾಗಾರದಿಂದ ಜಿಗಿದು ಅವರನ್ನು ತನೇ ಮಸೀದಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿವಂತೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ, ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಸೈನಿಕನಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಪ್ರತಿದಿನದ ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಮೂಸಜ್ಜನ ನಾಯಿ ಎಂದೂ ಮಸೀದಿಯ ಬಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಗೇಟಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಮೂಸಜ್ಜ ಹೊರಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾದು, ಮತ್ತೆ ಅವರು ಮನೆ ತಲುಪುವವರೆಗೂ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಎಪ್ಪತ್ತು ದಾಟತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಬೇರೆ. ಬೆತ್ತೆ ಉರಿ ನಡುಗುತ್ತಾ ನಡೆಯುವ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಅನ್ನಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಡತಿ, ಮಗ, ಸೊಸೆ ದಿನಾ ಪಿರಿಪಿರಿ ಮಾಡುವುದು. ಅವರು ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ಭಯ ಅವರಿಗೆ.

ಆದರೆ ಮೂಸಜ್ಜ ಬಹಳ ಶಿಸ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯ. ಮೇಸ್ಟ್ ಆಗಿದ್ದವರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದವರು. ‘ಕಾಗ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ಸೊಸೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುರೆಯೋ’ ಎಂಬ

ಸಂಶಯ ಅವರಿಗೆ ‘ಮಹಿಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದಂತೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಇವರಾಗು? ಅಪ್ಪ ತ್ವಿತಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದ್ದರೆ ಈದು ಹೊತ್ತು ನನ್ನನ್ನ ಕರೆದುಹೊಂದು ಹೋಗಿ ಬರಲಿ. ಆ ನಾಯಿಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿ, ನಿಷ್ಟೆ, ತ್ವಿತಿ ಇವರಿಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ’ ಎಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸುವುದು.

ನಾಯಿಗೂ ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೂ ನಂಬು ಗೊತ್ತಾದ ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಲಾಚಿಯೇ ಸಡೆದಿತ್ತು. “ನಾವು ಮುಸಲ್ಲಾನರು, ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ?” ಮಗ ಒಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನು ಗದರಿಸಿಯೇ ಕೇಳಿದ್ದ.

“ನನಗೆ ‘ದೀನ್’ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ನೀನು ಯಾರೋ? ನೀನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಮಹಿಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಯಾ? ನಾನು ನಾಯಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಬಿಡು; ಆ ನಾಯಿಯು ತಪ್ಪಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಂಬು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದೂಂತ. ಈ ತನಕ ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪಾಗಾರ ದಾಟಿದ್ದಾಗಲೇ ಮಹಿಳಿಯ ಗೇಟಿನ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೀರು ನೀನು? ಆ ನಾಯಿಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿ ನಿನಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದು ರೇಗಾಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಮನೆಯೇ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದಾಗಿತ್ತು.

ಮೂಸಜ್ಜನ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಪಿರೇರಾ ನಿವೃತ್ತ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ. ಅವರು ಒಂದು ದಿನ ಏರದು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಯಿ’ ಎಂತಲೂ ಕೆಲವರು ‘ಆಲ್ಸೇಷಿಯನ್’ ಅಂತಲೂ ಇನ್ನು ಏನೇನೋ ಹೇಸರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದು ನೆಲದಿಂದ ಒಂದು ಅಡಿಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತರವಿತ್ತು. ಕರಡಿಯಂತೆ ಮೈ ತುಂಬಾ ಕೂದಲು, ಇಲ್ಲಿಯಂತಹ ಸಳ್ಳಿ ಮೂತ್ತಿ, ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಕಣ್ಣಿಗಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಪಿರೇರಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಸಾಗರವೇ ನರೆದಿತ್ತು.

ಪಿರೇರಾ ಮನೆಗೆ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಇವೊ ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿದರು. ಪಿರೇರಾರ ಪತ್ತಿಯ ಚಿನ್ನದ ಬಡವೆ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಶೀರೆ, ಪಿರೇರಾರಿಗೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪದಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಮೂಸಜ್ಜನ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಇತರ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಮೂರು ಮನೆಗಳಿಗೂ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿ ಕ್ಷೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನೆಲ್ಲ ದೋಷಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮೂಸಜ್ಜನ ಮನೆಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದವು.

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಪಿರೇರಾರ ದೊಡ್ಡ ದನಿ ಇಡೀ ವಠಾರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಜನರ ಪ್ರೋಲೀಸರ ಒಡಾಟದ ಮಧ್ಯ ಪಿರೇರಾರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಯಿ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಜಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದರೆ ‘ಧೋ...’ ಎಂದು ಸುರಿಯುವ ಮಳಿಗೆ ಪಾಗಾರದ ಮೇಲೆ ನಡುಗುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಮೈಯ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮೂಸಜ್ಜನ ನಾಯಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸಿತು. ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಖುಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮೂಸಜ್ಜನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಿಗೂ ನಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಪಿಶ್ಚಾಸ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಅದೊಂದು ದಿನ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಬಾಂಗ್ ಮೋಳಿಗಿತು. ಗೇಟಿನ ಹೊರಗೆಯೇ ಗಸ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿ ಪ್ರತಿದಿನದಂತೆ ಪಾಗಾರ ಹತ್ತಿ ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೆಟಿಕಿಯ ಮೂರಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಮಸೀದಿಯ ಬಾಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯ ದೀಪ ಉರಿಯಬೇಕು, ಮತ್ತೆ ಐದೋ ಹತ್ತೋ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊರಡಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮಸೀದಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಕರೆತರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂದು ಮಸೀದಿಯ ಬಾಂಗ್ ಮೋಳಿ ಅಧಕಗಂಟೆ ಕಳಿದರೂ ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಗೆ ಆತಂಕವಾಯಿತು. ಅದು ಪಾಗಾರದ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಒಂದೆರಡು ಸಲಗಿರಬೇಕಿರುತ್ತಾಗಿ ಕೂಗಿಕೂಗಿ ಕರೆಯಿತು. ಕೆವಿಯನ್ನು ಪಟಪಟ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇಲ್ಲ, ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಏನೂ ದಾರಿ ಕಾಣಬೇಕು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೋಗಳತೋಡಿತು.

ನಾಯಿಯ ಬೋಚ್ಚೆಗೆ ಮೋದಲು ಎಚ್ಚರವಾದದ್ದು ಮೂಸಜ್ಜನ ಹೆಂಡತಿಗೆ. ಗದುಬಿಡಿಸಿ ಎದ್ದವರು, ಒಮ್ಮೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಸೋಡಿದರು. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ‘ಕಳ್ಳರೇನಾದರೂ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿರಬಹುದೇ?’ ಎಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ದೀಪ ಹಾಕಿದವರಿಗೆ ಮೂಸಜ್ಜ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿರುವುದು ಕಾಣಬಿಸಿತು. ‘ಬಾಂಗ್ ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಹೊರಡುವವರು ಯಾಕೆ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ?’ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಾಗಿತ್ತು.

“ಇವರೇ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗೋಡಿಲ್ಲೇ?” ಅವರು ಗಂಡನ ಪಕ್ಕಬಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದರು.

ಮೂಸಜ್ಜನಿಂದ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಹೋದರೆ ಅವರ ದೇಹ ಸುದುತ್ತಿತ್ತು. “ಇವರೇ, ಜ್ಞಾರ ಬರುತ್ತಿದೆಯೋ? ನೋಡಿ.... ಏಳಿ....” ಎಂದು ಭೂಜವನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲ. ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ ಪ್ರಾಣೀಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮಗನನ್ನೂ ಸೋಸೆಯನ್ನೂ ಕೂಗಿ ಕರೆದರು.

ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನವಾದರೂ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗು ಕೇಳಿ ನಾಯಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಅದು ಪಾಗಾರದ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಒಡಾಡಿತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಅವರು ಕಾಣಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಎಂದು ಇಣಿಕೆ ಇಣಿಕೆ ನೋಡಿತು. ಇಲ್ಲ, ಒಳಗಿನಿಂದ ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೆ ತಡೆಯಿಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಅಂಗಳ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದ ಆದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯಿತು. ಒಂದೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕಾಲನ್ನೂ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಮೂಸಜ್ಜನ ದೇಹವನ್ನು ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ಸೋಸೆ ಕೂಡಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಅದು ಸರ್ವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಪಾಗಾರ ಏರಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉಳಿದತೋಡಿತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದಲೇ ನಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೂಸಜ್ಜನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿತು. ‘ದೇವರೇ,

ಈ ಮೂರು ಪ್ರಾಣಿಗೇನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದರೆ... ಈ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿ, ನೋವು, ನಿಷ್ಪೇ, ಚಡಪಡಿಕೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದರೆ..."

ಅದಾಗಲೇ ಕಾರು ಬಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮೂರಸಜ್ಜನನ್ನು ಹೊತ್ತೆ ಕಾರಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಗಾರ್ಥೋಬದಿಂದ ಒಡಿತು ನಾಯಿ. ಅವರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಪ್ಪು ದಿನವೂ ಅದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಅಂಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲ್ಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ತಿನ್ನದೆ ಅದು ಬಂದೇ ಕಡೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೂರಸಜ್ಜನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದೆರೆಡು ಸಲ ಅದಕ್ಕೆ ಆಹಾರ ತಂದುಹಾಕಿದರೂ ಅದು ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿತೇ ಹೊರತು ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾನಿ ಕೂಡಾ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರಸಜ್ಜ ಈಗ ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದರು.

"ನಿಮ್ಮ ನಾಯಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ, ನೀವು ಬಂದಾಗ ಬಂದಿದೆ. ತಿನ್ನಲು ಹಾಕಿದರೂ ತಿನ್ನವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಯಲು ಬಿದ್ದಿದೆ" ಪತ್ತಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಉಣಿತ್ತಿದ್ದ ಮೂರಸಜ್ಜ ವದ್ದು ನಿಂತರು. ತಾನು ಉಣಿತ್ತಿದ್ದ ಬಟ್ಟಲನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಅಂಗಳದ ಮೂರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಯಿ ಮೂರಸಜ್ಜನನ್ನು ಕಂಡು ವದ್ದು ನಿಂತು ಖುಷಿಯಿಂದ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕೆವಿಯನ್ನು ಪಡಿಪಡಿ ಹೊಡಯಿತು. ಮೂರಸಜ್ಜ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು, ಅದಕ್ಕೆ ದೂರ ಹೋಗಬೇಕು ಎನಿಸಿತು. ಅದರೇ ಸುತ್ತಲೂ ಎತ್ತರದ ಗೋಡೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರಿಯನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಾಲ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗಿತು. ಮೂರಸಜ್ಜ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅದರ ಬಳಿ ಹುಳಿತರು. ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿದ್ದ ಅನ್ವಯನ್ನು ಅದರ ಮುಂದೆ ಸುರಿದು "ತಿನ್ನ" ಎಂದರು. ನಾಯಿ ಮೀಸುಕಾಡಲಿಲ್ಲ. "ತಿನ್ನೋ, ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಯಿತು ನೀನು ತಿನ್ನದೆ" ಎನ್ನಾಗ ಗಂಟಲು ಕಚ್ಚಿ ದುಃಖ ಉಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಾಯಿ ತಲೆ ಆಡಿಸಿ ತಿನ್ನಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಅವರು ಕಣ್ಣಿರಸುತ್ತಾ ಹೊರಬರು.

ಮೂರಸಜ್ಜ ಈಗ ಹೊದಲಿನಂತಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ನಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ವಿಶಾರದೇ ಅಭಿಮಾನಪಡತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುವವರೇ. ಮುಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ನಾಯಿ ಹಿಡಿಯುವವರು ಬಂದಾಗ ಮೂರಸಜ್ಜ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕಂಪೌಂಡ್‌ನ ಬಳಗೆ ಹಾಕ, ಗೇಟು ಹಾಕಿ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದರು.

ಎಂದಿನಂತೆ ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಬಾಂಗ್ ಮೋಳಗಿತು. ಮೂರಸಜ್ಜ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಮಣಿದಿಗೆ ಹೊರಟಿರು. ಪಾಗಾರದ ಮೇಲೆ ನಾಯಿ ಕಾಣಿತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೇಟನ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಏನೋ ಕಚ್ಚಿ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಯಾವತ್ತೂ ಹತ್ತು ಹೆಚ್ಚೆ ಅಂತರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅದು ಇಂದು ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗಲೂ ಅಷ್ಟು. ನಾಯಿ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಎಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಕಾಣತ್ತಿಲ್ಲ” ಬೆಳಗೆ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವಾಗ ಮೂಸಜ್ಜನ ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಿದರು. ಮೂಸಜ್ಜ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಧ್ಯಾಪ್ತವಾಯಿತು... ಸಂಚಯಾಯಿತು... ನಾಯಿಯ ಪತ್ತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆಯಿಂದ ಇಡಿ ವರಾರವೇ ಮೂಗುಮುಷ್ಟವಂತಾಗಿತ್ತು.

ಅಂದು ಹಗಲು ಮೂಸಜ್ಜ ಒಬ್ಬರೇ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಗೇಟಿನ ಹೊರಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ನಾಯಿ ಕಾಣದೆ ಕ್ರೀಕಾಲು ನಡುಗತೊಡಗಿತ್ತು. “ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಈ ನಾಯಿ. ಇದಕ್ಕೆ ತಿಂದು ಅಹಂಕಾರ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ದಾರಿಹೋಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಸೀದಿ ತಲುಪಿದರು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗೆಯೂ ನಾಯಿಯ ಪತ್ತೆ ಇಲ್ಲ. ಮೂಸಜ್ಜ ಒಬ್ಬರೇ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೊರಟವಂಗೆ ಕೆನ್ನು ಕತ್ತಲಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬುಂದು ಮಗನನ್ನು ಎಬ್ಬಾಗಿದ್ದರು. ‘ಮಗು, ಸ್ವಲ್ಪ ನಂಜೊತೆ ಮಸೀದಿಗೆ ಬಾ, ಒಬ್ಬನೇ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಾಗ್ರಾ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದರು. “ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಮಸೀದಿಗೆ ಯಾಕ ಹೋಗೋದು? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ” ಮಗ ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಂದಲೇ ಖಾಗಾಡಿದ. ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ ಹೋಪದಿಂದ ಖಾರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ‘ಹೋಗುತ್ತೇನೋ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೇ ಈ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೇ. ಹೋಗಬೇಡ ಎನ್ನಲು ನೀನು ಯಾರು.....?’ ಎಂದು ಸಿಡುಪುತ್ತಾ ಮೂಸಜ್ಜ ಇಂದು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದರು.

ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಅದೇ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ. “ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ಸತ್ತಿರಬೇಕು” ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ಸಾಗಿದವರಿಗೆ ಏನೋ ನರಭುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದಂತಾಗಿ ಕೋಲಿನಿಂದ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಬ್ದ ಬಂದತ್ತೆ ನಡೆದರು. ವಾಸನೆ ಹೆಚ್ಚಿಗ್ನತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಗು ಮುಷ್ಟಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಪ್ರೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಿಸುಕಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಕೋಲಿನಿಂದ ಪ್ರೋಡೆ ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಸಾಯಿ! ತನ್ನ ನಾಯಿ! ಅದರ ಬಲಕೆವಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣು. ಅದರ ತುಂಬ ಹುಳಗಳು. ನಾಯಿ ನರಭುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕರುಳು ಅಮುಕಿದಂತಾಯಿತು. ಮೂಸಜ್ಜ ವೇಗವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. “ಇವಳೇ, ನಮ್ಮ ನಾಯಿ ಓ ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಆಗಿ ನರಭುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಜಿ ಹೊಡು” ಎಂದು ಗಂಜಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಗುಂಪೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಮೂಸಜ್ಜ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಗಂಜಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಾಯಿಯ ಮೂತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹಿಡಿದರು.

“ಇಲ್ಲ ಸಾಯಿಬರೇ ಅದು ತಿನ್ನಪುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಹಂದಾಡಿಸಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಹಣ್ಣಾಗಿದೆ. ನಾನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಣ ವ್ಯೇದ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಪಿರೇರಾ ಎದ್ದು ಹೊರಟರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಹೊರಟರು. ಕೊನೆಗೆ ಲಾಳಿದದ್ದು ಮೂಸಜ್ಜ ಮಾತ್ರ.

“ತಿನ್ನೋ.... ಸ್ವಲ್ಪ ತಿನ್ನೋ... ತಿನ್ನದಿದ್ದರೆ ಸತ್ತೇ ಹೋಗ್ರಿಯಾ...” ಮೂಸಜ್ಜ ಎಲೆಯಿಂದ ಗಂಜಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಸುರಿದರು.

ಇಲ್ಲ, ಅದರ ಗಂಟಲಿನಿಂದ ಒಂದು ತೊಬ್ಬೆ ಒಳಗೇರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪಿರೇರಾ ತಂದ ಜೈವಧಿಯನ್ನು ಗಂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೆ ಹೊರಟರು ಮೂಸಜ್ಜ. ಪಿರೇರಾ ಜೊತೆಗೆದ್ದರು. ಜೈವಧಿಯನ್ನು ಹುಣಿನ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹಚ್ಚಿದ ಪಿರೇರಾ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಾಚೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದರು. ಸಂಜೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಬಂದರು ಮೂಸಜ್ಜ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮೂಸಜ್ಜ ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮುಗಿಸಿ ನಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದರು. ನಾಯಿಯ ಪಕ್ಕ ಪುಳಿತು ಅದರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಪ್ಪೆ ನೋಡಿದರು. ಆ ಕಣ್ಣ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಪ್ಪತ್ತತ್ತು. ಮತ್ತೊ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತ ಮೂಸಜ್ಜನ ಕಣ್ಣನಿಂದ ನೀರಿಳಿಯತೋಡಿತ್ತು. ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೇ ಅದರ ಕಣ್ಣ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಿಸ್ರೇಜವಾಯಿತು.

ಪ್ರೀಲಿಕರ ಕರಿಂಚರು

ಸಂವೇದನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಳಾಯಿ ಅವರು ಒಬ್ಬರು. ಗುಲಾಂ ಬ್ಯಾರಿ ಮತ್ತು ಬೀಫಾತುಮ್ಮೆ ದಂಪತ್ತಿಯರ ಪ್ರತ್ಯನಾಗಿ ಇವರು ಮಂಗಳೂರಿನ ಕುಳಾಯಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ೧೯೮೦-೧೯೯೦ರಂದು ಜನಿಸಿದರು.

ಕುಚ್ಚಿಕಾಡಿನ ಕಪ್ಪಹುಡುಗ, ಕದನಕುತ್ತೊಹಲ, ನನ್ನ ಇನ್ನಪ್ಪೆ ಕಢೆಗಳು ಇವರ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು. ರಂಗನೋ ಮಲೆಮಂಗನೋ, ಮಿತ್ತಬ್ಯೇಲ್ ಯುಮುನಕ್ಕೆ ಎಂಬ ತುಳುಕಾದಂಬಿರಗಳನ್ನು ಇವರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೆನಾಕಲ್ ಮತ್ತು ಅರೆಬಿಯನ್ ನೈಟ್ ಕತೆಗಳು ಬ್ಯಾರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕೃತ ವಾತಾವರಣತೆ ಪ್ರತೀಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕರೆವ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕನಾಡಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅನುವಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬಿ. ಲಂಕೇಶ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನಾಡಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನಾಡಕ ಬ್ಯಾರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂದ ಮನ್ನಣಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶ್ರೀ ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಳಾಯಿ ಅವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿವೆ.

‘ಮೂಸಜ್ಜ’ ಎಂಬ ಕರೆಯನ್ನು ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಳಾಯಿ ಅವರ ‘ಕದನಕುತ್ತೊಹಲ’ ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದ ಅಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ಮೂಸಜ್ಜನಿಗೆ ಮತ್ತು ನಾಯಿಗೆ ನಂಟು ಉಂಟಾದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?
- 2 ಮೂಸಜ್ಜನ ನಾಯಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ವಾದಿಕೆ ಯಾವುದು?

- 3 ಮೂಸಜ್ಜನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ನಾಯಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಲು ಕಾರಣವಾದ ಘಟನೆಯಾವುದು?
- 4 ಮೂಸಜ್ಜನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣಿದಾಗ ನಾಯಿಯು ತನ್ನ ಆತಂಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿತು?
- 5 ಮೂಸಜ್ಜನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದಾಗ ನಾಯಿ ಏನು ಮಾಡಿತು?
- 6 ಮೂಸಜ್ಜ ಒಂದು ದಿನ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯ ಯಾವುದು?

ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ

- ಮೂಸಜ್ಜನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ.

ಶೈಷಿಕ ಬರೆಯಿರಿ

- ‘ಮೂಸಜ್ಜ’ ಕತೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಬೇರೊಂದು ಶೈಷಿಕ ಕೊಟ್ಟಿ ಸಮಾಧಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಚಿತ್ರ ರಚನಿಸಿ

- ‘ಮೂಸಜ್ಜ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ನೇಹೇಶದ ಚಿತ್ರ ರಚನಿಸಿರಿ.

ದಿನಚರಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ನಾಯಿ ಸತ್ತುಹೋದ ದಿನದಂದು ಮೂಸಜ್ಜ ತನ್ನ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆದಿರಬಹುದು? ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಬರೆಲೀರಿ.

ಪತ್ರಿಕಾವಾತ್ಮಕ ಬರೆಯಿರಿ

- ನಿಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣೀ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕಾ ವಾತ್ಮಕ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

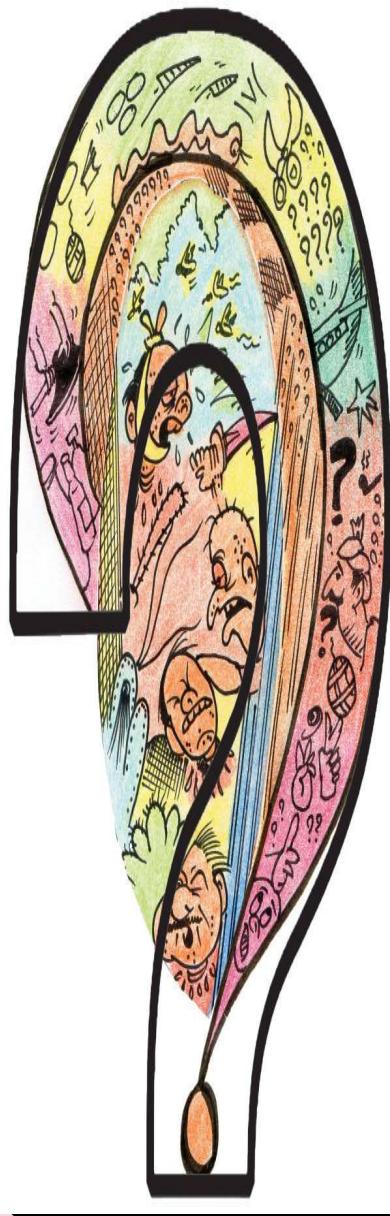

ಕತೆ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

- ಅಸೌಖ್ಯಗೊಂದ ನಾಯಿ ಮೂಸಜ್ಜನ ಉಪಜಾರದಿಂದ ಜೀತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಮುಂದೇನಾಗಬಹುದೆಂದು ಉಂಟಾಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಎಂದು ಕೊನೆ

- ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಗ

ಎಂದು ಕೊನೆ? - ಹಾ - ಎಂದು ಕೊನೆ?

ಒಬ್ಬರನೆಬ್ಬಿರು ಕೊಂದು ಕಳೆವ ಕೊಲೆ

ಹಬ್ಬಿಕೆ ತಾ ಬರದೇನು ಕೊನೆ?

ಈ ಕೊಳೆಕೊಬ್ಬಿಗೆ, ಈ ಬಗೆಮಬ್ಬಿಗೆ

ಎಂದು ಕೊನೆ? - ಈ - ಎಂದು ಕೊನೆ?

ಯುಗಯುಗದಿಂದಲು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದಲು

ನಗುವಿನೊಳ್ಳೂ ಯಾತನೆಯೊಳ್ಳೂ

ನರಸೆದೆಯಾಳವನಳಲಿಪ ಅಳುಕಿದು;

‘ಬರದೆ ಕೊನೆ? - ಇದ - ಕಿರದೆ ಕೊನೆ!’

ವನಿಬರೋ ನರವರರೆದ್ದು ಬಂದು ಕಡೆ

ಕಡೆದರು ನರಸೆದೆಯ;

ಹಾಲಾಹಲವೇ ಹರಿಯಿತು, ಮೊರೆಯಿತು;

ಬಾರದೇನೋ ಅಮೃತ - ಎಂದಿಗೂ -

ಬಾರದೇನೋ ಅಮೃತ?

ಮುಗಿಲಲೀ ಮೂಡಿದ ಒಲವಿನ ಕನಸು

ಮನಸಿಗಿಳಿಯದಲ್ಲ - ಇಳಿದರು -

ನನಸನಾಳದಲ್ಲ!

ಆರಿಗು ಇರುವಿಗು ಇರುವೀ ಆಂತರ

ಕಳೆಯಲಾರದೇನೋ - ಎಂದಿಗು -

ಅಳಿಯಲಾರದೇನೋ!

ಎದೆಗು ಎದೆಗು ನಡುವಿದೆ ಹಿರಿಗಡಲು;

ಮುಟ್ಟುಲಾರದೇನೋ - ಸೇತುವೆ -

ಕಟ್ಟಲಾರದೇನೋ!

ನಡುವಿನ ತೆರೆಗಳ ಮೊರೆಹಪೆ ಮಾನವ

ಜೀವಗಾನವೇನೋ - ದೇವನ-

ದಿವ್ಯದಾನವೇನೋ!

ತಿಳಿಯುವ ಹೃದಯದ ಈ ತಳಮಳಕೆ,
ಬೆಳೆಯುವ ಬುದ್ಧಿಯ ಈ ಕಳಪಕೆ,
ಬಲಿಯುವ ನರಕುಲದೀ ಒಳ ರೋಗಕೆ
ಎಂದು ಕೊನೆ? - ಹಾ - ಎಂದು ಕೊನೆ?
ಒಬ್ಬರನೊಬ್ಬರು ಕೊಂಡು ಕಳೆವ ಕೊಲೆ
ಹಬ್ಬಕೆ ತಾ ಇರದೇನು ಕೊನೆ?
ಎಂದು ಕೊನೆ? - ಹಾ - ಎಂದು ಕೊನೆ?

ಕಾವಿಕಾರಿಗಳು

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು ಗಳ-೦೨-೧೯೮೦ರಂದು ರಾಮಪ್ಪ ಅಡಿಗ ಮತ್ತು ಗೌರಮೃದಂಪತ್ತಿಯ ಸುಪ್ರತಿನಾಗಿ ‘ಮೋರು’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕನಾಡಕದ ವಿವಿಧ ಕಾಲೇಜಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಡಿಗರು ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಜೀವನದ ಡಂಭಾಚಾರ, ವಿಕೃತಿ, ಬೀಭತ್ವ, ಪೂಳ್ಳತನ, ಅದಶದ ವೈಘಲ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇವರು ಬರೆದ ಕವನಗಳು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಚೆರಂತನವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿಲ್ಲವಂತಹವು. ಭಾವತರಂಗ, ಕಟ್ಟುವೆವು ನಾವು, ನಡೆದುಬಂದ ದಾರಿ, ಜೆಂಡೆ ಮದ್ದಳೆ, ಭೂಮಿಗೀತ, ಬತ್ತಲಾರದ ಗಂಗೆ, ಜೆಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮುಖ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಇವರ ಕವನಸಂಕಲನಗಳು. ‘ನೆನಪಿನ ಗರ್ವಿಯಿಂದ’ ಅಡಿಗರ ಆತ್ಮಕಥನವಾಗಿದೆ. ಮುಣ್ಣನ ವಾಸನೆ ಇವರ ವೈಚಾರಿಕ ಬರಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ.

ಕುಮಾರನಾಥಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಿರ್ ಸಮಾನ್, ಕನಾಡಕ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಇವರಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗಣಭಾರತೀ ‘ವಧಮಾನ’ ಕವನಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಗಣಭಾರತೀ ಸುವರ್ಣಪ್ರತ್ಯಾಳಿ ಕೃತಿಗೆ ದೊರೆತ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಅಡಿಗರ ಯಶಸ್ವಿಂಬ ಕಿರೀಟಕ್ಕ ತೊಡಿಸಿದ ಹೊನ್ನಗರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗಣಭಾರತೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಗನೆಯ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯು ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃಷಿಗೆ ಸಂದ ಗೌರವವಾಗಿದೆ. ಗಣಭಾರತೀ ನವೆಂಬರ್ ಗಳರಂದು ಇವರು ನಿಧನರಾದರು.

‘ಎಂದು ಕೊನೆ’ ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ‘ಕಟ್ಟುವೆವು ನಾವು’ ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ‘ಕೊಳ್ಳಬು’, ‘ಬಗೆ ಮಬ್ಬ’ ಎಂದು ಕವಿ ಯಾವುದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
- 2 ಜನರ ಹೃದಯದಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅಣುಕನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ಬಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- 3 ಮನುಷ್ಯ-ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- 4 ನಮ್ಮ ಭಾಷಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಆದಶ್ರೀ ಸೆಲೆಸಚೇಕೆಂದು ಕವಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ?

ಆಶಯ ಬರೆಯಿರಿ

- ‘ಎಂದು ಕೊನೆ’ ಈ ಕವನದ ಆಶಯ ಬರೆಯಿರಿ.

ಆಷಾದನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದ್ಯಭಾಗದ ಆಷಾದನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಎದೆ ಎದೆಗು ನಡುವಿದೆ ಹಿರಿಗಡಲು;
ಮುಟ್ಟುಲಾರೆವೇನೋ - ಸೇತುವೆ -
ಕಟ್ಟುಲಾರೆವೇನೋ!
ನಡುವಿನ ತರೆಗಳ ಮೊರೆಹವೆ ಮಾನವ
ಜೀವನಗಾನವೇನೋ - ದೇವನ -
ದಿವ್ಯಧಾನವೇನೋ!

ಒದುಗರ ಒಲೆ ಬರೆಯಿರಿ

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಶಾಂತಿ ಕದಮವುದರ ಕುರಿತಾದ ವಾತೆಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲವೇ? ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಫಾಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಯ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ‘ಒದುಗರ ಒಲೆ’ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಾಸ ಗುರುತಿಸಿರಿ

- ‘ಎಂದು ಕೊನೆ’ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಆದಿಪ್ರಾಸವಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕವಿತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ

- ‘ಎಂದು ಕೊನೆ’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಆಶಯವಿರುವ ಚೇರೆ ಕವನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕಾಯ್ದು ಬೆನ್ನೀರ್ ಮನೆಸುಡದು

- ಪಂಚ

ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ

ಪಾಂಡವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸವನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಾಡಿಗೆ ಮರಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದೇಶದ ರಾಜನಾದ ವಿರಾಟರಾಯನ ಮಗಳು ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಆಜ್ಞಾನನ ಮಗನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬಳ್ಳಬಳಿಯಾಗಿ ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯ ನಗರವನ್ನೂ ವಿರಾಟರಾಯನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರು ಶತಾನಂದರೆಂಬ ಪ್ರರೋಹಿತರ ಮೂಲಕ ದುರ್ಯೋಧನನಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. “ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸೂಚಿಯೂರುವ ನೆಲವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆ. ಆವರು ಬೇಕಾದರೆ ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ” ಎಂದು ಕೌರವನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾಳ್ಳೆಯ ಸಾಕಾರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಧರ್ಮರಾಯನು ಇನ್ನೊಮೆಟ್ಟೆ ಸಂಧಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಿಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ವಿನಂತಿ ಮೇರೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಯೋಧನನು ಅತ್ಯಂತ ಚೈಭವದಿಂದ ರಾಜಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ

ನೂವರ್‌ ತಮ್ಮಂದಿರುಮಂ ಹಿಂತಿರಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಯಿಂ ಮೊದಲಾಗೆ ನೂವರ್‌ ಮಕ್ಕಳುಮಂ ಮುಂತಿರಿಸಿ ಯುವರಾಜನಪ್ಪಣಿಗೆ ದುಶ್ಯಾಸನನುಮನಸಂಗರಾಜನಪ್ಪಣಿಗಾಳ್‌ ಕಣಂನುಮನೆರಡುಂ ಕೆಲಡೊಳಂ ತೋಡೆ ಸೋಂಕೆ ಹುಳ್ಳಿರಿಸಿ -

ವ॥ ಅಂತು ಪಿರಿದೊಲಗಂಗೊಟ್ಟಪ್ಪನೇಗಂ ಮುನ್ನಮು ಮೂರ್ಕಾಸೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ಳಿ ಬಂದಿದ್ವನತನ ಬರವಂ ಪಡಿಯಾಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯೇ ಕುರುರಾಜಂ ಸಿಂಧುತನೂಜನ ಮೋಗಮಂ ನೋಡಿ -

ಕಂ॥ ಲೋಕ ಗುರು ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗ
ದಾಕರನತಿಶಯ ಚತುಭುಂಜಂ ಜನಜನಿತ ।
ಹ್ಯಾಹುಳದೆ ಬಂದನೆಂದೊವೆ
ಲೋಕದೊಳಿನ್ನೆನ್ನ ದೊರೆಗೆ ಪಿರಿಯರುಮೋಳರೇ ॥

ವ॥ ಎಂದು ತನ್ನ ಬೀಸನನೆ ಪಾದುಕ ಲಾಲಾಟಟಿಫಾಟಿ ಮುಕ್ಕಿತಕರಕಮ್ಮಳನಾಗಿದ್ವ ಮಹಾಪ್ರತಿಹಾರನ ಮೋಗಮಂ ನೋಡಿ -

ಮ॥ ಬರವೇ^{ಉತ್ತರಿ}ಬುದುಮಂಜನಾಚಲದವೋಲ್ ಕೋಪಿ ಬಪ್ಪಂಬುಜೋ
ದರನಂ ಚೆಲ್ಲನೆ ನೋಡಿ ಮೆಯ್ಯಲಿಂದಂತೆಂತಾನುಮೆ^{ಉತ್ತರಿ}ದು ಕೇ ।
ಸರಿ ಪೀಠಾರ್ದಿನಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಡೆವಟ್ಟಬ್ಬಾಸನಾಸೀನನಾ
ಗಿರವೇ^{ಉತ್ತರಿ}ಫ್ರೈಮನಿತ್ತನಂತರಮೆ ತಾಂ ಕುಳ್ಳಿದು ದುಯೋಽಧನಂ ॥

ವ॥ ಅಂತು ಮಥುಕ್ಕೆಟಭಾರಾತಿಯ ಮೋಗಮಂ ನೋಡಿ -

ಕಂ॥ ಸಂಸಾರದೊಳಿನ್ನೆನ್ನಪ್ಪೆ
ಲೇಂ ಸೈಪಂ ಪಡೆದರೊಳರೆ ನೀಂ ಬರೆ ಇತ್ತೇಂ ॥
ಕಂಸಾರೀ ಯಂತ್ರತ್ವದ
ಪಾಂಸುಗಳಿಂದಾಂ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನೆನಾದೆಂ ॥

ಬಂದ ಬರವಾವುದಿದು ಬಿಸ
ವಂದಂ ಬೆಸನಾವುದಾವ ಬೆಸನಂ ಬೆಸಕಲ್ ಿ ।
ಬಂದಿರ್ ಬರವಿನೋಳಿಗಳ
ಗುಂದಲೆಯಾಯ್ತೆನಗಮೀಗಳೆಂಬುದುಮಾಗಳ್ ॥

(ದುಯೋಽಧನನ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ದುಯೋಽಧನನ ಆತ್ಮಸಂಯಮವನ್ನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಮೋಗಳುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಕೆಂ॥ ಉನ್ನತನೆ ಆಗಿಯೂ ಮುಡಿ
ನನ್ನಿಯನಳಿಕ್ಕಾಗಿ
ಮನ್ನಾಗಿ ಗುರುಜನಮಂ ನಾಗಿ
ಮನ್ನಿಸಿದುದು ಪಿರಿಯ ಸಿರಿಯೊಳ್ಳೀಂ ಸುಜನತೆಯೋ ॥

ಕುವಳಿಯಬಂಧವನೇಸೆವನೆ
ಕುವಳಿಯಮಂ ಬೆಳಗಿ ಕುವಳಿಯಂ ಹೈಗಿನೆ ವಾಂ ।
ದವರೆ ಹೈಗಾಗೆ ನಿನಗೀ
ಕುವಳಿಯಪತಿಯಂಬ ಪೆಂಪ್ರೊಡಂಬಡ ನೃಪತೀ ॥

ಮನಕತದಿಂದೊಂದೊವಕರ
ನಿನಿಸನಗಳ್ಲಿದೆರಿಸಿನೆ ನಿಮಗಂ ತಮಗಂ ।
ಮುನಿಸುಂಟೆ ಕಾಂಡ್ ಬೆನ್ನೀರ್
ಮನೆ ಸುಡದೆಂಬೊಂದು ಸುದಿಯವೋಲ್ ಕುರುರಾಜಾ ॥

ಪಟ್ಟದ ಮೊದಲಿಗರಾಚಿಗೆ
ಜಟಿಗರವರೆಂದುಮಾಳ್ ಮನ್ನಿನ ಸೆಲನಂ ।
ಕೊಟ್ಟು ಬ್ಲಾಂರುಟ್ಟು ನಿನಗೊಡ
ವೃಟ್ಟಿರಾ ದೊರೆಯರಾಗೆ ತೀರದುದುಂಟೇ ॥

ಮನ್ನಿನ ಸೆಲನಂ ಕುಡನಮು
ಗೆನ್ನರ್ ದಾಯಿಗರೆಮೆನ್ನರಂತಲ್ಲಿಂತ ।
ಲೆನ್ನರ್ ಕರುಣಸಿ ದಯೆಯಿಂ
ದಿನ್ನತ್ತದೆ ಸಾಲ್ಗಿಮೆಂಬರೆಂಬುದನೆಂಬರ್ ॥

ಉ॥ ಒಂದುಮೊಡಂಬಡು ಹೈಯೆನ್ನಿಲ್ಲವಗೆಂಬುದನೆಂಬ್ ನಂಬಿ ನಾ
ದಂ ದಯೆಗಿಯ್ಯ ನೀಂ ಕುಡುವಿನಂ ಹೈತೇ ಪಡೆಮಾತ್ತೊ ಪಣಿರ ।
ಲೆಂದವಗೀರ್ವಾದೊಳ್ಳು ನಿಲೆ ಕಂಚಿ ಸೆಗ್ಲಿಯ ವಾರಣಾಸಿ ಕಾ
ಕಂದಿ ಕುರುಕ್ಷಣಂ ವರ ವೈಕಣಿಮೆಂಬವನಯ್ಯ ಬಾಡಮಂ ॥

ವ॥ ಎಂಬುದುಂ ಕೆಲ್ಲಾಧಾನಲೋದ್ದೀಪಿತ ಹೃದಯನಾಗಿ ಶೌಯಕಮ
ದಾಡಂಬರೊಳಂಬರಂ ಸಿಡಿಲ್ಲ-

ಉ॥ ಭಾಗಮನಾಸೆವಟ್ಟಳೀಸಿ ಬೆಲ್ಲಿ ದು ನಿನ್ನಿಯಕಲ್ತವಿದ್ದೆ ನೀ
ಸಾಗಕುಮಣ್ಣಿ ಬೇಡಿದಪೆ ಸಜ್ಜನದಂತೆನಗೆಕ್ಕಬಾಗೆ ನೋ।
ಡೀಗಳಿಂಳಾಲತಾಂಗಿ ಪ್ರದುವಲ್ಲಿಂದೆಂತನೆ ಮನ್ನ ನೂಲ ತೋ
ಡಾಗದೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದವರನಿಂ ಮಗುಲ್ಲಿಂ ನಿಂತ್ತುಪಂತು ಬೆಳ್ಳನೇ॥

ವ॥ ನಾಮೆಲ್ಲಮೊಂದೆ ಗರುಡಿಯೊಳೋದಿದ ಮಾನಸರೆವೆಮ್ಮುಂ ನಿಮ್ಮದಿ
ಕೆಮ್ಮನೆ ಒಲಿಸಲ್ಪ್ರೇಡ ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಯಿನೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಯಂ.

ಕಂದಿಂಗಲಿಚರ್ಯು

‘ಪಸರಿಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಡೆಯನೊವರನೆ ಸತ್ಯವಿ ಪಂಪನಾವಗಂ’ ಎಂಬ ಹೋಗಳಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರನಾದ ಪಂಪನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇರು ಕವಿ. ಭೀಮಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಂಜ್ಞ ದಂಪತೀಯ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಈತ ಶ್ರೀ. ಎಂಎರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ವೈದಿಕ ಮನಸೆತನದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿದ ಭೀಮಪಯ್ಯನ ಹಿರಿಯರು ಜ್ಯೇನ ಮತಪನ್ನು ಶ್ವೇಕರಿಸಿದ್ದರು. ಪಂಪನು ಚಾಲುಕ್ಯರೊರೆ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈತನನ್ನು ‘ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಪನು ‘ಆದಿಪುರಾಣ’ ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ‘ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯ’ ಎಂಬ ಲೋಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಕರ್ತೆಯು ವಸ್ತುವಾಗಿರುವ ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯವು ‘ಪಂಪಭಾರತ’ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಅಜುನನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಪನಿಗಂತ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳು ಲಭಿಸದ ಕಾರಣ ಇವನನ್ನು ‘ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿತಾಗುಣಾಳಿವ, ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರ, ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯ - ಎಂಬಿವು ಈತನ ಬಿರುದುಗಳು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ‘ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯ’ ಎಂಬ ಚಂಪ್ರಾಕಾವ್ಯದಿಂದ ಅರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದವಿಂಗಡನೆ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದವಿಂಗಡನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

- ದುಶ್ಯಾಸನನುಮನಂಗರಾಜನಪ್ಪೆಣಿಗಾಳ್
ದುಶ್ಯಾಸನನುಮಂ + ಅಂಗರಾಜನ್ + ಅಪ್ಪ + ಅಣಿಗ + ಅಳ್
- ಬರವೇಲೋಬುದುಮಂಜನಾಚಲದಪ್ಪೋಲ್
ಬರ + ಪೇಳ್ + ಎಂಬುದುಂ + ಅಂಜನ + ಅಚಲದಪ್ಪೋಲ್
- ಮೈಯಲಸಿದಂತೆಂತಾನುವ ಷ್ಟೋದುರ್
ಮೈ + ಅಲಸಿದಂತೆ + ಎಂತಾನುಂ + ವಷ್ಟೋ + ಇದುರ್
- ಪ್ರೋಡೆವಟ್ಟಿಂಡ್ರಾಜಾಸನಾಸೀನನಾಗಿರವೇಣಿಫ್ರೋಕ್ ಮನಿತನಂತರಮೆ
ಪ್ರೋಡೆವಟ್ಟಿ + ಉಣಿ + ಅಸನ + ಅಸೀನನ್ + ಆಗಿ + ಇರ + ಪೇಣಿ +
ಅಫ್ರೋಕ್ ಮನ್ + ಇತ್ತು + ಅನಂತರಮೆ.

- ಮಧುಕೆಟಭಾರಾತಿ
ಮಧುಕೆಟಭ + ಆರಾತಿ
- ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನೆನಾದೆಂ
ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನೆನ್ + ಆದೆಂ
- ಮನಕತದಿಂದೊಂದೊವರನಿಸಿಸನಗಲ್ಲಿದಿರನಿಸೆ
ಮನಕತದಿಂದೆ+ಬಂದು+ಒವರನ್ +ಇನಿಸನ್ +ಅಗಲ್ಲು+ಇರಿಡಿ+ಇನಿಸೆ
- ಕ್ರೋಧಾನಲೋಧ್ವಿಪಿತ
ಕ್ರೋಧ+ ಆನಲ+ ಉಧ್ವಿಪಿತ
- ಶೌಯುಕ್ರಮದಾದಂಬರದೊಳಂಬರಂಬರಂ
ಶೌಯುಕ್ರಮದ + ಆದಂಬರದೊಳಾ + ಅಂಬರಂ + ಬರಂ
- ನೀನಾಗಳುಮ್ಮಣಿ
ನೀನ್ + ಆಗಳುಂ + ಅಣಿ
- ಸೋಡೀಗಳಿಳಾಲತಾಂಗಿ
ಸೋಡು+ಕಾಗಳ್ +ಇಳಾಲತಾಂಗಿ
- ಪ್ರದುವಲ್ಲಜದೆಂತೆನೆ
ಪ್ರದು+ ಅಲ್ಲಜ್+ ಅದು+ ಎಂತು+ ಎನೆ
- ಪ್ರೋದವರನಿಂ
ಪ್ರೋದವರನ್ + ಇಂ
- ವಾನಸರೆವೆಮ್ಮುಂ
ವಾನಸರೆವು+ಎಮ್ಮುಂ

ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರ.

- ಪಿರಿದೊಲಗಂಗೊಟ್ಟಿಪರನ್ನೆಗ್ಗಂ
- ಬರವಿನೊಳೀಗಳಗುಂದಲೆಯಾಯ್ತನಗಮೀಗಳೆಂಬುದುವಾಗಳ್
- ಜಟಿಗರವರೆಂದುವಾಳ್ವ
- ದಾಯಿಗರೆಮೆನ್ನರಂತಲ್ಲಿಂತಲ್ಲೆನ್ರ್

- ಪ್ರೋರೆಯುಮಿಲ್ಲವಗೆ ಒಂಬುದನೆಯ್ದು
- ಗರುಡಿಯೊಳ್ಳೋದಿದ
- ಭಾಗವತನಾಸೇವಟ್ಟಿ ಶಿಪಿ
- ಸಜ್ಜನದಂತೆನಗೆಕ್ಕಬಾಗೆ
- ನಾಮೆಲ್ಲವೊಂದೆ
- ಉತ್ತರಾಸಶ್ರೇಷ್ಠ

ಉತ್ತರಿಸಿರಿ

ಕೇಳಿಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1 ದುರ್ಯೋಧನನು ಕೃಷ್ಣನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ಥಾಗಿಸಿ ಉಪಚರಿಸಿದನು?
- 2 ದುರ್ಯೋಧನನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಏನು ಹೇಳಿದನು?
- 3 ಕೃಷ್ಣನು ಕೌರವನನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೊಗಳಿದನು?
- 4 ಕೃಷ್ಣನು ಕೌರವನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿಮೆಗಳು ಯಾವುವು?
- 5 ಸಾಮೃಜ್ಯವು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಿಕಾರಿಸುತ್ತಾನೆ?

ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ

ಕೇಳಿಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಸಾಲುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಕಾಯ್ದು ಬೆನ್ನೀರ್ ಮನೆ ಸುಡಿದು.
- ಹಿರಿಯ ಸಿರಿಯೊಳ್ಳ ಏಂ ಸುಜನತೆಯೋ?
- ಸಜ್ಜನದಂತೆನಗೆಕ್ಕಬಾಗೆ ನೋಡಿಗಳಾಲತಾಂಗಿ

ಅನ್ವಯಾನುಸಾರ ಓದಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಕೇಳಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅನ್ವಯಾನುಸಾರ ಓದಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸಂಸಾರದೊಳಿನ್ನೆನ್ನು ವೇಳ
ಲೇಂ ಸೈವಂ ಪಡೆದರೊಳರೆ ನೀಂ ಬರೆ ಪೆಂತೇಂ
ಕಂಸಾರಿ ಯಾಷ್ಟ್ರತ್ವದ
ಪಾಂಸುಗಳಿಂದಾಂ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನೆನಾದೆಂ.

ಸರಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳ ಅಶಯವನ್ನು ಸರಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ :

ಯಂತ್ರಾತ್ಮಕಪಾಂಸುಗಳಿಂದಾಂ ಪರಿಶ್ರಾತ್ರನೆನಾದೆಂ : ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಜಿಯಿಂದಾಗಿ
ನನ್ನ ದೇಹವು ಪರಿಶ್ರಾಯಿತು

- ಪಾಂಡವರೆ ಹೈತಿಗಾಗೆ ನಿನಗೀ ಕುವಳಯಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಂಪ್ರೋಡಂಬದೆ ನೃಪತೀ
- ಲೋಕದೂಜನ್ನೇನ್ನ ದೂರೆಗೆ ಶಿರಿಯರುಮೋಳರೇ
- ಭಾಗಮನಾಸೆವಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಣ್ಣು ದು ನಿನ್ನಯಕಲ್ತವಿದ್ದೆ

ಸಂಖಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

ಕೆಳಗಿನ ಗದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರೆ ಎಳೆದ ಪದಗಳ ಸಂಖಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ‘ಕರುಣೆಯ ಬೆಳಕು’ ಫೋಟೋ ಪಾಠಗಳಿಂದ ಹುಡುಕಿ ಬರೆಯಿರಿ.

”

ನಾವು ಒಮ್ಮೆ ಚೈಸೂರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಹೋದೆವು. ಆ ಸುಂದರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೇ ಪ್ರಣಾವಂತರು ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವಾಗ ಕಾವಲು ಕಾಯುವವನು ನಮ್ಮನ್ನು ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಅನಂತರ ಮೃಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದೆವು. ಮೃಗಾಲಯವು ಎತ್ತರವಾದ ಸುತ್ತುಗೋಡೆಯೆಂದ ಅವೃತವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೊಳಗೆ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಹಲೆ, ಸಿಂಹ, ಚಿರತೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹಾವುಗಳ ವಿಭಾಗವು ಚೇರೆಯೇ ಇತ್ತು. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಲೆಯನ್ನು ನಾಶದಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ತನ್ನ ನಾಶಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಕಟುಸತ್ಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ಮೃಗಾಲಯವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯುಥ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ತಯ್ಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಆ ವೇಳೆಗಳೇ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ತಂಗಿದ್ದ ಹೋಟೆಗೆ ಮರಳಿ ರೂಢಿಯಂತೆ ಸ್ವಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದೆವು.

ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿರಿ

- ‘ಸಾಮರ್ಪ್ಯ, ಸಹನೆ, ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕು ಅಭ್ಯರ್ಥನ್ಯ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕರಿತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ವಿಚಾರಗೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ಹೆಗ್ಗರುತ್ವ

- ಅವರವರ ಧರ್ಮ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ.
- ಇತರ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥದವರ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಗೊರವಿಸುವುದು.
- ನಿಂದನೆಗಳಿಗೆ ತಾಳ್ಳೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು.
- ಹಿರಿಯರು ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಫಾಟನೆಗಳು.... ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರೆಬೇಕು.

ಅಲಂಕಾರ ಗುರುತಿಸಿರಿ

ಕಾಷ್ಟಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉಪಮಾ ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ರೂಪಕ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಇರುವ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಭಂದಸ್ಸು

- ಅಕ್ಷರಗಳ (ವಣಂಗಳ) ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಗೊವನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳ (ವಣಂಗಳ) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪು ಒಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಾವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷರ ಗೊದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧ

ಅಕ್ಷರಗಳು	ಗೊಗಳು	ವಾತ್ರಾವಿನ್ಯಾಸ
ಯ ಮಾ ತಾ	ಯ - ಗಣ	ಉ - -
ಮಾ ತಾ ರಾ	ಮ - ಗಣ	- - -
ತಾ ರಾ ಜ	ತ - ಗಣ	- - ಉ
ರಾ ಜ ಬಾ	ರ - ಗಣ	- ಉ -
ಜ ಭಾ ನ	ಜ - ಗಣ	ಉ - ಉ
ಭಾ ನ ಸ	ಭ - ಗಣ	- ಉ ಉ
ನ ಸ ಲ	ನ - ಗಣ	ಉ ಉ ಉ
ಸ ಲ ಗಂ	ಸ - ಗಣ	ಉ ಉ -

- ಎಂಟು ವಿಧದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಡುವ ಸೂತ್ರ ‘ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ’
- ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಂದೆಂರೂಪಗಳನ್ನು ವಣಂಪೃತಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಣಂಪೃತಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕರು, ಶಾರ್ಕಾರು, ಶ್ರೀರಂ, ಮಹಾಶ್ರೀರಂ, ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀದಿತ ಮತ್ತು ಚಂಪಕಮಾಲೆ ಎಂಬ ಪೃತಗಳನ್ನು ಖ್ಯಾತಕಣಾಕಾರಕ ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಚಂಪಕಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾಲಮಾಲೆ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತಿ

ಸ ಭ ರ ನ ಮ ಯ ಲ ಗ

ಪಂಚರೋಳಾ|ಲಕ್ಷ್ಯಿಯೆ|ಸಿಸ್ಸೆಗರ್|ಸೆಲ್ಸಿ|ತಾಂದೆಯೋರ್|ಧನೋರ್|ಸ್ಸೆಂಳಾ

ಇಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರಹಾಕಿ ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಗಣ, ಭಗಣ, ರಗಣ, ನಗಣ, ಮಗಣ ಮತ್ತು ಯಗಣ ಎಂಬ ಆರು ಗಣಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಬಳಿಕ ಒಂದು ಲಘು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪದ್ಯದ ಉಳಿದ ಮೂರೂ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಣಾವಪ್ರತಿವನ್ನು ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಚಂಪಕಮಾಲಾವೃತ್ತಿ

ನ ಜ ಭ ಜ ಜ ಜ ರ

ಬಗಯೆ|ದಸಾಮು|ಮಂಬಿಸು|ಟುಬೇದ|ಮನೊಲ್ಲಿ|ದುದಗ್ಗು|ದಾನಮಂಿ

ಪದ್ಯದ ಈ ಒಂದು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಗಣ, ಜಗಣ, ಭಗಣ, ಜಗಣ, ಜಗಣ, ಜಗಣ, ಮತ್ತು ರಗಣ ಎಂಬ ಏಳು ಗಣಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪದ್ಯದ ಉಳಿದ ಮೂರು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇರೀತಿಯ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿದ ವಣಾವಪ್ರತಿವನ್ನು ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುವರು.

ಉತ್ಪಾಲಮಾಲಾವೃತ್ತಿ

ಭ ರ ನ ಭ ಭ ರ ಲ ಗ

ನೆಡಿಕರ|ದಿಂದ್ರಸೋ|ಲಗಕೆ|ಪೋಮುದು|ಮಾಗಳು|ಮಂತೆಪೋ|ಗಿಯುರ್

ಇದು ಪದ್ಯದ ಒಂದು ಪಾದ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಗಣ, ರಗಣ, ನಗಣ, ಭಗಣ, ಭಗಣ, ರಗಣ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಲಘು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ಬರುತ್ತವೆ. ಪದ್ಯದ ಉಳಿದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇರೀತಿಯ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಣಾವಪ್ರತಿವನ್ನು ಉತ್ಪಾಲಮಾಲಾವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

- ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟರುವ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾರಹಾಕಿ ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- ಬರವೆ ಲೋಬುದುಮಂಜನಾಚಲದವೋಲ್ ಕೆವೋಪ್ಪಿ ಬರಕಂಬುಜೋ
- ಕರಿಕಳಭ ಪ್ರಚಂಡ ಮೃಗರಾಜ ಕಿಶೋರ ಕರೋರ ಫೋರ ಹೂಂ
- ಒಂದುಮೊದಂಬಡುಂ ಪ್ರೋರೆಯುಮಿಲ್ಲವಗೇಂಬುದನೆಯ್ದು ನಂಬಿ ನಾ

ಕಂಡ

ಕುವಳಯಿಂಬಂಧವಸ್ಸೆವನ್ ರೂ

ಕುವಳಯಿಂಮಂ ಜಳಗಿ ಕುವಳಯಿಂ ಮೊಂಗಿನೆವಾರ್ | ಅಂ

ಡವರೆ ಮೊಂಗಾಗೆ| ವಿಸಗೆ ರೂ

ಕುವಳಯಿಂಪತ್ತಿಯಿಂಬ ಹೆಂಪೊಂಡಿಂಬಂದಿಂದ| ಸ್ವಂತಿಂ | ಅಂ

‘ಕಂಡ’ವು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಭಂದುಮೋರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳಿಂದ ಕೊಡಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಒಳ್ಳೆದು ಗಣಗಳಿವೆ.

- ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

ಮುನ್ನಿನ ನೆಲನಂ ಕುದುನಮು

ಗೆನ್ನರ್ ದಾಯಿಗರೆನ್ನರಂತೆಲ್ಲಿಂತ |

ಲೈನ್ನರ್ ಕರುಣೆಸಿ ದಯೆಯಿಂ

ದಿನಿತ್ತದೆ ಸಾಲ್ಲಿಮೆಂಬರೆಂಬುದನೆಂಬರ್ ||

ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ

ಉಂ		ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ	
ಅಂಡ	- ಪರಿಹಾರ	ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ	- ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಅವುಗಳಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ
ಅಂಗರಕ್ತತೆ	- ವ್ಯಾಗಾದರಿತವ	ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯೆ	- ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಅಂಡಲ	- ಅಂಡ, ಸರ್ಪಗು	ಅಂಡ	- ಹೀಂಡ
ಅಂಡನ	- ಕ್ಯಾಪ್ ಕಾಡಿಗೆ	ಅಂಡತ	- ಕ್ಯಾಪ್ ಇಲ್ಲಾಡ (ತ್ರಿಂಕ್ಲಿ)
ಅಂಡನಾಳತ	- ಅಂಡನದಂಡಿ ಪದರಾತ	ಅಂಡ	- ಅಷ್ಟರಿಯನ್, ಅಷ್ಟರಿ
ಅಂಡರ	- ಅಂಡ	ಅಂಡರಿ	- ಅಷ್ಟರಿ
ಅಂಡರಂಬಂ	- ಅಂಡರಿಯರಿಗೆ	ಅಂಡರಿಲೆ	- ನೆರಿಂಡಣ್ಣ ಸೀಡುವಾದಳು,
ಅಂಡಾಜ	- ತಾದರೆ		ಉಂಡುಕೊಳ್ಳಬಾದಳು,
ಅಂಡಾಜೆಂಬಾದರ	- ತಾದರೆಂಬಣ್ಣ ಕೆಲ್ಲಾಂಡ್ಲು ಫರ್ಮಿಂಡ್ಲು (ತ್ರಿಂಕ್ಲಿ)	ಅಂಡರೆಂಬಣ್ಣ	ಅಂಡಾಜಿಂಬಣ್ಣ
ಅಂಡರ	- ದೃಢತ್ವ	ಅಂಡರೆ	- ಅಂಡರಿ
ಅಂಡರಿಯನ್	- ದುರೀಸುಳಿಯನ್, ದುಷ್ಪಾಕಣ	ಅಂಡರೆ	- ಅಗುಂಡ್ರೆಯನ್
ಅಂಡರಿಯನ್	- ದುಷ್ಪಾಕಣ	ಅಂಡರ್	- ಅಂಡೀಗ್
ಅ		ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ	
ಅಂಡ	- ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಸಂಪೂರ್ಣ, ಇಲ್ಲ	ಅಂಡಿ	- ಅಂಡಿ
ಅಂಡರಿ	- ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅಂಡರಿ	ಅಂಡರಿ	- ಅಂಡರಿ
ಅಂಡ್ಲ	- ದೇವರೀಗಳಿಗೂ ಕ್ರಾಂತಿಗಳೂ ಶ್ರೀ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರುತ್ತ ಸೀರೆಯ	ಅಂಡರಿಗಿ	- ಸಂಪ್ರದಾಗಿ, ಕರಂಜೆರಿಂಬಾಗಿ
ಅಂಡು	- ಒಂದರೆ ಹೊರೆಂದು ಕೇರಿಸು, ತಾಂಡಾಕು	ಅಂಡು	- ನಿಹಂತ, ಕೊರಿಂಡಿಲ್ಲದ
ಅಂಡುಗೆ	- ಅಂಡಿ, ಕೊಂಡರೆ	ಅಂಡುಗಿ	- ಕೊಂಡಾರಿಯರಿಗೆ ಹಂಡಾಂಡಿತಾಗಾಗಿ ಸೀರೆ
ಅಂಡುಗ್ರ	- ಅಂಡರೆ	ಅಂಡುತ್ತಿ	- ಹೈ
ಅಂಡುಗೆ	- ಅಂಡದ ತಯ್ಯೆ	ಅಂಡುತ್ತಿ	- ಹೈನ
ಅಂಡ	- ಜಾಡ, ಕಾಡದ ಸುರೂತೆ	ಅಂಡು	- ಹೈನ್
ಅಂಡಗೆ	- ಸ್ವಾತಿತ್ವಾಕಾಂ	ಅಂಡುಳ್ಳ	- ಅಂಡ (ತ್ರಿಂಗ್)
ಅಂಡು	- ವರ್ಣಕ್ರಮ	ಅಂಡುಳ್ಳಿ	- ಅರೆಂಬಿಯರ್ಡೆ ನೀಲಿಯಾಗಿ
ಅಂಡೆ	- ಶೆಪ್ಪ, ಸೀನೆ	ಅಂಡುಳ್ಳಿ	- ಹೈನ್ ಪ್ರಾಯ
ಅಂಡರ	- ಹೆಪ್ಪ	ಅಂಡು	- ಹೈನ್ ಪ್ರಾಯ

ಕನ್ನಡ - I

ಅವನಿಯ ಅಮರರ್	- ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ದೇವತಗಳು (ಬ್ರಹ್ಮಣರು)	ಇಟ್ಟಳೆ	- ಮನೋಹರವಾದುದು, ಸುಂದರವಾದುದು, ಸಂಭ್ರಮ
ಅವಾಳ್ಯಯ	- ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗದ	ಇರಲ್ತಿ	- ಇರಲು
ಅಳಲು	- ದುಃಖ	ಇರುವು	- ವಾಸ್ತವ
ಅಳವು	- ಸಾಮಧ್ಯ	ಇಜುವರಿ	- ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಅಳಿವು	- ಬಂಯಸು, ಕಾರ್ಯಸು	ಇಳಾಲತಾಂಗಿ	- ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು
ಅಳಿಯು	- ನಾಶವಾಗು		ಕು
ಅಳ್ತಿ	- ತ್ರೀತಿ, ಸಂತೋಷ, ನಂಬಿಕೆ	ಕುಳಿ	- ತೊಳೆ, ಕಿತ್ತಲೆ, ಮೂಸಂಬಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ವಂತ ಸ್ವಂತ ತೊಳಗಳಿರುವ ಹಣ್ಣಿಗಳು.
ಅಳುಕು	- ಭಯ, ಹೆದರು, ಅಂಚು		ಉ
ಅಳ್ಳು	- ಪಕ್ಕೆಲುಬು		
ಆ			
ಆಂತು	- ಹಿಡಿದು, ಧರಿಸು	ಉಂಗುಟಿ	- ಕಾಲಿನ ಆಧವಾ ಕ್ಷಯ ಹೆಚ್ಚರಳು, ಉಂಗುಟು
ಆಳ್ವ	- ಹೆಸರಿರುವ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ	ಉಗಡಿಸು	- ಗಟಿಯಾಗಿ ಹಾಗಿ ಹೇಳು, ಹೊಗಳು
ಆನು	- ಲಾಭ, ಜಯ	ಉಗಿ	- ಸುರಿ, ಚಿಮ್ಮು
ಆಜಿ	- ಯುದ್ಧ	ಉಡಿ	- ಮಾಡಿಲು
ಆಡಂಬರ	- ಮೆರೆತ, ಉಬ್ಬರ, ಗುಡುಗು	ಉಡಿಯಕ್ಕೆ	- ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಆಕ್ಕೆ (ಮಾಡಿಲಕ್ಕೆ)
ಆಡರು	- ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವರು	ಉತ್ತೀರ್ಣ	- ತೇಗಡಿಗೊಂಡ, ದಾಟದ
ಆದಂ	- ಅತಿಶಯ	ಉದಕ	- ನೀರು
ಆನ್	- ನಾನು	ಉದರಪ್ರೋಫೆ	- ಮೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸುವುದು.
ಆಡುದು	- ಶಮನವಾಗದು	ಉದ್ದಂಡ	- ದಪ್ಪ, ಗವಡ
ಆರ್ಯೇಸು	- ಕೇಳು, ನೀರಿಕ್ಕೆ ಸು	ಉಧ್ವ	- ಮಾಟೆದುದು, ತಲೆದೂರಿದುದು
ಆಲಸ್ತ	- ಉದಾಹಿಸಿನತೆ	ಉದಿಸು	- ಮಣ್ಣ, ಮೂಡು
ಆಲಿಸು	- ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು	ಉದ್ವಿಕ್ತ	- ಕೋಪಗೊಂಡ
ಆಳ್ಳಾ	- ಸೇವಕ, ಮನುಷ್ಯ	ಉನ್ನತ	- ಉದಾತ್ತ, ಶೈಷ್ಟ
ಇ			
ಇಂ	- ಇನ್ನು	ಉಪಕೃತಿ	- ಸಹಾಯ, ಉಪಕಾರ, ಚೆಂಬಲ
ಇಂತಿರುತ್ತಿರಲ್ತಿ	- ಹಿಗಿರಲು	ಉಪಕೃತಿ	- ಆಸರೆ, ಆವಲಂಬನ
ಇಂದ್ರಧನು	- ಕಾಮನಾಲ್ಲು	ಉಪಾಶಯ	- ಮರಣಾನಂತರ ತನ್ನ ಮೊತ್ತು ಯಾರಿಗೆ
ಇಂತು	- ಹೀಗೆ	ಉಯಿಲು	- ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ಬರೆದಿದುವ ಪತ್ರ
ಇಂದಿರೆಯರಸ	- ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಒಡೆಯು (ವಿಷ್ಣು)		
ಇನಿಸು	- ಇಷ್ಟು		
ಇನ್ನೆವರಂ	- ಈ ವರೆಗೂ		

ಪ್ರಾಸಂಗಿ	- ಇದ್ದುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಾಸಂಗಿ	ಪ್ರಾಸಂಗಿ	- ಅಂತರಂಗಿನ ಪ್ರಾಸಂಗಿ
ಪ್ರಾಸ್ತಾರಣಿ	- ವೈಲ್ಯಾಪಾರಣಿ	ಪ್ರಾಸ್ತಾರಣಿ	- ಸಾರ್ಥಕ
ಒ			
ಪ್ರಾರ್ಥಣೆ	- ನಾಯಿ, ಗರಿಗಳ ಘೋಷಣೆ	ಪ್ರಾರ್ಥಣೆ	- ಸಾರ್ಥಕ
ಪ್ರಾರ್ಥಣೆ	- ಕವಿತ್ವಾರ್ಥಣೆ, ಅರ್ಥಣೆ (ನಾಯಿ ನಂತರ ಇತ್ತೂರಿ)	ಪ್ರಾರ್ಥಣೆ	- ಪ್ರಾರ್ಥಣೆ
ಒ			
ದಕ್ಕುಫಾಗಿ	- ಇರುಫಾಗಿ	ದಕ್ಕುಫಾಗಿ	- ದಕ್ಕುಫಾಗಿ ತಂತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನ
ದಕ್ಕುಫಾಗಿ	- ಮಾರ್ಚೆ ಭಾಗ ಹಿಂದುವರ್ಣ	ದಕ್ಕುಫಾಗಿ	- ದಕ್ಕುಫಾಗಿ
ದಹ	- ಸ್ವಿಕರಣೆ	ದಹ	- ಅರ್ಥ ಪಾಠ, ಅರ್ಥ ಕಾರ್ಯತ, ಕಾರ್ಯ
ದಹಿಣಿ	- ಬಹು ಇವರಿ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ
ದಹಿಣಿ	- ಪ್ರಾರ್ಥಣಾರ್ಥಿ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ
ದಹಿಣಿ	- ಶಿಳಾಧಿಕಂ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ
ದಹಿಣಿ	- ಬಂಡಿಸಂ, ಇಜ್ಜೀಸಂ	ದಹಿಣಿ	- ಗಾಳಿಗೆ ಹಾಸಿದ
ಒ			
ದಹಿಣಿ	- ಅಧಿಕಾರಿ	ದಹಿಣಿ	- ಅಭ್ಯಾಸಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾ
ಒ			
ದಹಿಣಿ	- ಬರು	ದಹಿಣಿ	- ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ಷಿಂಗಾ ಕ್ಷಿಂಗ
ದಹಿಣಿ	- ಸಂಪತ್ತು, ಹಿತಾಂಶ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ ಅಭಿಸುತ್ತಾರೆ
ಒ			
ದಹಿಣಿ	- ವೆಳೆ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ ಸಿಕ್ಕಿ
ದಹಿಣಿ	- ಯಾರೆ, ಯೇವ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ, ತಿಂಡಿ,
ದಹಿಣಿ	- ಸಹಿತೆರಿತರಾಗಿ ಇರಿಸ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ-ಹಿತ (ಹಿತ-
ದಹಿಣಿ	- ಬಹು ಅಂಗಿಂಬಿ, ಇತ್ಯಾದಿ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ-ಹಿತ-ಹಿತ)
ದಹಿಣಿ	- ಪಾಳಿಸಿದೆ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ ಕಲಾರ ಭಾಗ
ದಹಿಣಿ	- ಬಾಗಿಸು	ದಹಿಣಿ	- ಕೃ
ದಹಿಣಿ	- ಬಹುಕ್ರಿಯ, ಮಂಧುಕ್ರಿಯ,	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ ಕಲಾರ
ದಹಿಣಿ	- ಮಂಧುಕ್ರಿಯ	ದಹಿಣಿ	- ಅರೆ
ದಹಿಣಿ	- ಅಂತಾರ್ಯಾಸಿ	ದಹಿಣಿ	- ಕಿಟಕಿ
ದಹಿಣಿ	- ಹಾತುಕ್ರಿಯ, ಅರ್ಪಿ,	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ, ಮಾರ್ಪಿ
ದಹಿಣಿ	- ಕಿರುಜ್ಞಾ	ದಹಿಣಿ	- ದಹಿಣಿ ದಹಿಣಿ
ದಹಿಣಿ	- ಸುರಿಸ ಶರೀ, ಸುರಿಸ	ದಹಿಣಿ	- ಕೆಲಸ, ಹಾಷ್ಮಾಗಿ
ದಹಿಣಿ	- ಉಸರಿ	ದಹಿಣಿ	- ಅಸರ್ವ ಮಾರ್ಪಿ

ಕನ್ನಡ - I

ಕಳವೆ	- ಭತ್ತ	ಇ
ಕಳುಬಳ್ಳಿ	- ಕರುಳ ಬಳ್ಳಿ	
ಕಾದಂಬಿನಿ	- ಮಗಿಲುಗಳ ಸಾಲು	ಇಂಡ
ಕಾರುಣ್ಯ	- ದಯೆ	
ಕಾಲಪ್ರರೂಪ	- ಕಾಲವೆಂಬ ಪ್ರರೂಪ, ಮರಣದೇವತೆ	ಇಂಡನೆ
ಕಾಳಕೊಟಿ	- ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಹಾವಿಷ	ಇಗ
ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಂದು	- ಕೀಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು, ಕೆಳಗೆ ಹಾಕು, ಕಡೆಗೊಂಡು	ಇಂಡ ಪ್ರಸ್ತುತ
ಕು	- ಭೂಮಿ	ಇಂಡ
ಕುಂಟೆ	- ವೈವಾಸಾಯದ ಒಂದು ಉಪಕರಣ	
ಕುಡು	- ಕೊಡು	ಗೆದ್ದಾಣ
ಕುಡುವಿನಂ	- ಕೊಡುವುದು, ಕೊಡಲು	ಗಡಚಿಕ್ಕು
ಕುತುಪಕಾಲ	- ಯಜ್ಞ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕು ಕಾಲ, ಅಪರಾಷ್ಟ್ರ	ಗರಡಿ
ಕುತ್ಸಿತ	- ಕೆಟ್ಟ, ಹೀನ, ದೂಷಣಿಗೆ ಒಳಗಾಡ	ಗಾಸು
ಕುವಲಯ	- ಭೂಮಂಡಲ, ಕನ್ನೆದಿಲೆ	ಗಾತ್ರ
ಕುವಲಯಬಾಂಧವ	- ಸ್ವೇದಿಲೆಯ ಬಂಧು-ಜಂಡ್ರ, ರಾಜ	ಗಾತ್ರನೆನ್
ಕುಳಿ	- ಕೊಂಡ	ಗಾರುಡಿಗ
ಕೂಳುದಿ	- ಅನ್ನ ಕುದಿಯುವಂತೆ ಹುದಿ, ಒಳಗೊಳಗೇ ಕುದಿಯುವಿಕೆ, ತಳಮಳ	ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆ
ಕೆಮ್ಮಿಗೆ	- ಸುಮ್ಮನೆ	ಗುಡಾಜ್ಞ
ಕೆಲ	- ಬದಿ, ಪಕ್ಕ	ಗುಡಾರ
ಕೆಳದಿ	- ಗೆಳತಿ	
ಕೇಲಿ	- ಆಟ, ಕ್ರೀಡೆ	
ಕ್ರೀವಾರಿಸು	- ಹೊಗಳು	
ಕೊಬ್ಬು	- ಸೊಕ್ಕು, ಗವರ	ಗುಪಿತ
ಕೊಳ್ಳ	- ವ್ಯಾಪಿಸು, ಸುರಿಯು	ಗೇಯ
ಕೊಳೆಲು	- ಬಾಣ	
ಕೊಳೇಧ	- ಸಿಟ್ಟು	

ಗೋಳುಗುಟ್ಟಿಸು	- ಗೋಳುಡಿಸು, ದುಃಖಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು	ಚೆತಾವನೆ	- ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಟಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ
ಘೆ		ಘೆ	
ಘನ	- ಮೋಡ, ಶೈಫ್ಟ್	ಚಲ್ಲರೆ	- ಸಣ್ಣ, ಅಲ್ಪವಾದ
ಘನವಿಹಿನ	- ದಟ್ಟ ಅದವಿ, ಗೊಂಡಾರ್ಯಾ	ಚೇಗು	- ನಷ್ಟ, ಕೇಡು
ಘಟ	- ಚೊಡ, ಚೊಡಮಾನ	ಚೋದಿಸು	- ಪ್ರಚೋದಿಸು
ಘಾತಿಸು	- ಗಾಯಮಾಡು	ಘೆ	
ಘಾಸಿ	- ದಳಿವು, ಹಿಂಸೆ, ನೋವು	ಘಂಡ	- ಘಂಡಸ್ಸು
ಘೋಷನೆ	- ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಜಯಕಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ	ಘತ್ರ	- ಧಮಕಾಲೆ
ಘತ್ರಣೆಂಬಿಯ	- ಮೂಗು	ಜ	
ಜ		ಜ	
ಚಕೋರ	- ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿ ಬದುಕುಪ್ರದಂದು	ಜಟಿಗ್	- ಶೂರ, ಮೀರ
	ನಂಬಲಾದ ಪಕ್ಕಿ	ಜತನ	- ಜಾಗತೆ, ಜೋಡಾನ
ಚಪ್ಪಡಿ	- ಹಾಸುಗಲ್ಲ, ಚಪ್ಪಬೆಯಾದ ಕಲ್ಲು	ಜಸ	- ಯಶ, ಕೀರ್ತಿ
ಚರಣ	- ಪಾದ	ಜಾಲ	- ಸಮಸ್ಯೆ, ಬಲೆ
ಚರಣದುಂಗುಟಿಂದ ಶಿರಪರಿಯಂತ-	ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬಿರಳಿನಿಂದ	ಜಪ್ಪೆ	- ನಾಲಿಗೆ
	ತಲೆಂಱ ವರೆಗೆ	ಜೀಣಾವಸ್ತು	- ಶಿಥಿಲವಾದ ಬಟ್ಟೆ
ಚರಣಾಬ್ಜಿ	- ಪಾದಗಳಿಂಬ ತಾವರೆ (ಅಡಿದಾವರೆ)	ಜೀವಸ್ತು	- ಶರೀರದ ಪ್ರೋಟೋಗೆನೆ
ಚಲ್ಲವತ್ತರು	- ಮೋಣಗಾರರು, ವಂಚಕರು, ತಕ್ಕರು, ನಂಬಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವವರು	ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ	- ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
ಚಿಂತಾಮನೆ	- ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡುವ ರತ್ನ	ಜೋಡು	- ಸಮ, ಸಾಮ್ಯ
ಚಿತ್ತಜ	- ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು (ಮನ್ಯಾಥ)	ಜ	
ಚಿತ್ತಜಯ್ಯ	- ಮನ್ಯಾಥನ ತಂಡ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)	ತಕಲಿ	- ಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ
		ತಟ	- ದಡ
		ತಟನಿ	- ನದಿ
		ತಡಿಕೆ	- ಬದಿರಿನ ತಟ್ಟಿ
		ತಣಿಗೆ	- ತಟ್ಟಿ
		ತದ್ವಿನ	- ಆ ದಿನ

ಕನ್ನಡ - I

ದ	
ತಪ್ಪಕರಣೋದಯ	- ಸೂರ್ಯೋದಯ
ತರಿಂಯು	- ಕಡಿಯು, ನಾಶಮಾಡು
ತಲಪರಿಗೆ	- ನೀರು ಚೆಮ್ಮುವ ಭೂಭಾಗ
ತರುಮೂಲ	- ಮರದ ಬುದ್ದ
ತ್ವಿ	- ಗೊಡವೆ, ಒಡನಾಟ, ಸಂಬಂಧ
ತಾಂಡವ	- ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟ ಕುಣಿತ, ಶಿವನ ಉಗ್ರವಾದ ನತೆನ
ತಾನ	- ಸ್ವರ ವಿಕ್ಷಾರ
ತಾಪ	- ಬಿಸಿ
ತಿಟ್ಟು	- ದಿಕ್ಕೆ, ಪರಿ, ಎತ್ತರದ ನೇಲ
ತಿರಿಯು	- ಅಲೆಯು, ತಿರುಗು, ಬ್ರಿಕ್ಕೆ ಬೇಡು
ತಿಲ	- ಎಳ್ಳು
ತೀಡು	- ಬೀಸು, ಸ್ವರ್ವಿಂಸು
ತೀವ್ರ	- ಹರಿತ, ತೀಕ್ಕಾ
ತುಂಬುವ	- ಆವರಿಸುವ
ತೆಂಕಣ	- ದಕ್ಕಿಣ
ತೊಂಡುತೊಳಸು	- ಉದ್ದಿತನ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಾತ್ಮಿ
ತೊತ್ತುತನ	- ದಾಸಿತನ, ದಾಸ್ತ
ತೊಳಗು	- ಪ್ರಕಾಶಿಸು
ತೋಡಿ	- ಜಾಡವೂಲಿ
ತೋಡು	- ಅಗೆ, ಹಳ್ಳವನ್ನು ಮಾಡು
ತೋಡೆ	- ತೋರಿಸಿದೆ
ತ್ವರೆ	- ಬೇಗ
ತೋಯಜ	- ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದುಮು (ಕಮಲ, ತಾವರೆ)
ತೋಯಜದಳ	- ತಾವರೆಯ ಎಸಳು
ತ್ರಿದಿವ	- ಸ್ವರ್ಗ
ತ್ರಿಪದಿ	- ಮೂರು ಪಾದಗಳಿರುವ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಜಾತಿ
ತೊಲೆ	- ಮಾಡಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ವಾಗಿ ಹಾಕುವ ಮರದ ಅಡ್ಡ
ದಂತಪ್ರಭೆ	- ಹಲ್ಲಿನ ಕಾಂತಿ
ದಂಡಿಗೆ	- ಪೆಲ್ಲಕ್ಕು
ದಂಡಾಪ್ರಾಪ	- ಕೋಲೀನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಣಿಸಿದಂತಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ (ಆಪ್ಪ), ಜೀನುಗೂಡು, ಕೊಳ್ಳೇನು ಗೂಡು
ದಂಧೆ	- ಉದ್ದೇಶ್ಯಗೆ
ದಧಿ	- ಮೋಸರು
ದರಖಾಸ್ತು	- ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸರಕಾರದವರು ಕೊಡುವ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗದಿರುವ ಭೂಮಿ
ದಹಿಸು	- ಸುದು, ಉರಿಸು
ದಳ್ಳುರಿ	- ತೇವವಾಗಿ ಉರಿ, ಚೊಡ್ಡ ಉರಿ.
ದಾಯಿಗ	- ದಾಯಾದಿ
ದಾರುಣ	- ಭಯಾನಕ, ಕರಣವಾದ
ದಿಗ್ವಿಜಯ	- ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು
ದಿಟ	- ನಿಜ
ದಿಷ್ಟ	- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ದೀನ್	- ಧರ್ಮ
ದೀವಟಿಗೆ	- ದೊಂದಿ, ಪಂಜು
ದುರುಳ	- ಕೆಟ್ಟವನು, ನೀಂಕ
ದುಲಂಭ	- ಅಪರೂಪವಾದುದು, ಪಡೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು
ದುಶ್ಕಶುನ	- ಕೆಟ್ಟ ಸೂಚನೆ
ದೇಸಿ	- ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಆಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬಂದ ಆಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ದೊರೆ	- ಸಮಾನ, ಅರಸು
ದ್ರುವ್ಯ	- ವಸ್ತು, ಪದಾರ್ಥ
ಧ	
ಧಕ್ಕೆ	- ಅಪಾಯ, ಹೊಡೆತ

ಕನ್ನಡ - I

ಪಾಂಸು	- ಧೂಳು	ಪ್ರತಿಶ್ಲೇಷಕೆ	- ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣೆಸುವಂತೆ
ಪಾಗಾರ	- ಸುತ್ತುಗೋಡೆ, ಪ್ರಾಕಾರ		ತೋರಿಸುವುದು
ಪಾಥಿಕ ಶರೀರ	- ಭೂತಿಕವಾದ ದೇಹ, ಕಳೆಬುರ	ಪ್ರೇರಣೆ	- ಮುನ್ನಗುವಂತೆ
ಪಾರ್	- ನಿರೀಕ್ಷಿಸು	ಪ್ರೈತಿಕ	ಮಾಡುವಿಕೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ
ಪಾದುಂ	- ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ		- ಶಿತ್ಯಪಿಗೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ,
ಪಾರಂಪರಿಕ	- ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ		ತಿಧಿ
ಪಾಸುಂಪ್ರೊಕ್ಕುಂಪರೆದು	- ಹಾಸುಹೊಕ್ಕುಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, (ಉದ್ದಕ್ಕಾ ಅಡ್ಡಕ್ಕಾ)	ಫಲಾಂಗ್	- ಅಳತೆಯ ಒಂದು ಮಾನ (201.164 ಮೀಟರ್)
ಪಿಂಡ	- ತೀರಿಕೊಂಡ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವರ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಪಿಂಸುವ ಆನ್ನದ ಉಂಡೆ.		ಒ
ಪಿಂತಿರಿಸಿ	- ಹಿಂದ ಕುಳಿರಿಸಿ	ಬಂಡು	- ಜೀನು, ಮಥು
ಪಿರಿಯರುಂ	- ಹಿರಿಯರೂ	ಬಂಜೆ	- ಬರದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದವರು
ಪ್ರದು (ಪ್ರದುಪು)	- ಹೊಂದಿಕೆ, ಸೇರುವಿಕೆ	ಬಗೆ	- ರೀತಿ, ಮನಸ್ಸು
ಪ್ರದುವಲ್ಲಾ	- ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವವರುಲ್ಲ	ಬತೇರಿ	- ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ
ಪೀಠಾಗ್ರ	- ಸಿಂಹಾಸನದ ತುದಿ, ಮೇಲಾಗ	ಬಟ್ಟೆ	- ತೋಪ್ಪ ಇಡುವ ದಿನ್ನು
ಪ್ರಸಲಾಂಬಿಸು	- ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಮನ ಒಲಿಸು	ಬಟ್ಟೆಯಿನೆ	- ದಾರಿ
ಪ್ರಾರಕ	- ಧಾನ್ಯ ತುಂಬುವ ಚೀಲ	ಬರಂ	- ದಾರಿಯಿಂದ
ಪೆಂಡಿರ್	- ಸೀರಂಯರು, ಹೆಂಡತಿಯರು	ಬರವ್	- ವರೆಗೆ
ಪೆಂಪ್ರು	- ಕೀತಿಕ, ಹಿರಿಮೆ	ಬಲ್ಬಂಬ	- ಆಗಮನ, ಬರುವಿಕೆ
ಪೆರತು	- ಬೇರೆ	ಬಲಿಯು	- ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಕಂಬ
ಪ್ರೋದ್ದಲೀಯೆ	- ಹೊಂದಲು ಬಿಡೆನು, ಪಡೆಯಲು ಬಿಡೆನು		- ಬೆಳಿಯು, ಭದ್ರವಾಗು,
ಪ್ರೋಡಮದು	- ನಮಸ್ಕರಿಸು		ಗಟ್ಟಿಯಾಗು
ಪ್ರೋಡವಟ್ಟು	- ನಮಸ್ಕರಿಸಿ		- ಹೊಣ್ಟೆ
ಪ್ರೋರದು	- ಹೊರಡು		- ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ
ಪ್ರೋರೆ	- ಸಂಬಂಧ, ರಕ್ಷಣೆ		ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಪ್ರೋಡವರನ್	- ಹೊಡವರನ್ನು	ಬ್ರಹ್ಮರುಟ್ಟು	ತಪ್ಪ ಮಾಡಿದ
ಪ್ರೋಳಯ	- ನಾಶ		ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾತಿ, ದೇಶ, ಸಮಾಜ

ಕನ್ನಡ - I

ಮಾಮರ	- ಮಾವಿನ ಮರ	ರುದ್ರಭಾಮಿ	- ಶಿವನ ತಾಣ, ಸೃಶಾನ,
ಮಾಯಾಜಾಲ	- ಮೋಸದ ಬಲೆ		ಶೃಶಾನ
ಮಾರಣ ಹೋಚ	- ಹಗೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಧಿ	ರೂಪಾರಿ	- ಶ್ರೀ
ಮಿಕ	- ಬೇಟೆಯ ಪ್ರಾಣ	ರೂಧಿ	- ಭೂಮಿ, ನೇಲ, ಸಂಪ್ರದಾಯ
ಮಿರುಗು	- ಪ್ರಕಾಶಿಸು	ರೇಗಾಡು	- ಸಿಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳು
ಮುಂತಿರಿಸು	- ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು	ರೋದನ	- ಪ್ರಲಾಪ, ಅಳು
ಮುಕುಳಿತ	- ಮುಚ್ಚಿದ		಼
ಮುಖಿಕೆ	- ಬಾಯಿಗೆ ಎರೆಯಲು, ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯಲು	ಲಾಳಾಟ	- ರಣೆ
ಮುಗುಳು	- ಮೊಗ್ಗು	ಲಾಂಘನ	- ಗುರುತು, ಚಿಹ್ನೆ
ಮುಗ್ಗಾಟ್ಟು	- ತೊಂದರೆ, ಕೊರತೆ	ತೋಕತ್ತುಯ	- ಮೂರುಲೋಕ (ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮತ್ತು, ಪಾತಾಳ)
ಮುಡಿವಾಳ	- ಪರಿಮಳದ ಬೇರುಳ್ಳು ವನಸ್ಪತಿ, ಲಾವಂಚ		಼
ಮುನ್ನಫು	- ಮೊದಲೆ	ವಂದಿ	- ಮೊಗಳು ಭಟ್ಟ
ಮುನಿಸು	- ಸಿಟ್ಟು, ಕೋಪ, ವೈರ	ವಕಾಲತ್ತು	- ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪರಮಾಗಿ ವಾದಿಸುವವನು, ಪಕ್ಷ ವರ್ಷಿಸುವಿಕೆ
ಮುನ್ನಿನ	- ಹಿಂದಿನ	ವಟಗುಟ್ಟು	- ಗುಣಾಗುಡು
ಮೂತ್ತಿ	- ಮುಖ	ವದನ	- ಮುಖ, ಬಾಯಿ
ಮೂತರ್	- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕಾರವುಳ್ಳು	ವದನಾರವಿಂದ	- ಮುಖವೆಂಬ ತಾವರೆ
ಮೂದಲಿಸು	- ಹೀಯಾಳಿಸು	ವನಜಾಕ್ಷ	- ತಾವರೆಯಂತೆ ಕೆಳ್ಳಿಸುವನು (ಶ್ರೀಕಾಂತ)
ಮೃಗಿತಾಜ ಶಿಶೋರ	- ಸಿಂಹದ ಮರಿ	ವನಧಿ	- ಸಮುದ್ರ
ಮೃಯಲಸಿದಂತ	- ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಲಸ್ಯಾದಂತ	ವರ	- ಶ್ರೀಷ್ಟ, ಅಶೀವಾದ
ಮೋರೆತ	- ಅಬ್ಬರ, ದೊಡ್ಡಧನಿ, ಮೋಳಗು	ವಾಡಿಕೆ	- ರೀತಿ, ಕ್ರಮ
ಮೋಹಿತ	- ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವ	ವಾರಿ	- ನೀರೆ
ಯ			
ಯಾಂತ್ರಿಕ	- ಪರಕಾನವಾದ	ವಾರಿಜಾಕ್ಷ	- ತಾವರೆಯಂತಹ ಕೆಳ್ಳಿಸುವನು (ಕೃಷ್ಣ)
ಯುಷ್ಟುತ್ತಾ	- ನಿನ್ನ	ವಾರುಣ	- ಹೆಂಡ, ಕಳ್ಳು
ರ			
ರವ	- ಶಬ್ದ, ಧ್ವನಿ	ವಾರಿಜಾಸನಪಿತ	- ಬ್ರಹ್ಮನ ತಂಡ (ವಿಷ್ಣು, ಕೃಷ್ಣ)
ರಸವಶನಾಗು	- ಮೃಮರೆಯು	ವಿದ್ದೆ	- ವಿದ್ಯೆ
ರಸೆ	- ಭೂಮಿ	ವಿದ್ಯುಮಾನ	- ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ
ರಹದಾರಿ	- ಪರವಾನಿಗೆ, ಅನುಮತಿ ಪತ್ರ	ವಿಧಾಯಕ	- ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ, ನಿರ್ಣಾಯಕ
ರಾಜತೆ	- ದೊರೆತನ, ಪ್ರಭುತ್ವ		

ಸೇಚಿಯು	- ಎಳೆಯು	ಹರದಾರಿ	- ಮೂರು ಮೈಲುಗಳ
ಸೇದೆ	- ಆಯಾಸ, ದಣಿವ್ಯ		ದೂರದ ಅಳತೆ
ಸೇಸೆ	- ಮಂಗಳಾಕ್ಷತೆ, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ	ಹರಿ	- ಕೃಷ್ಣ
ಸೈಟ್	- ಪ್ರೊ	ಹರಿಣ	- ಜಿಂಕೆ
ಸೈರಣೆ	- ಸಹನೆ	ಹಲಧರ	- ನೇಗಿಲನ್ನ
ಸೊದೆ	- ಅಮೃತ, ಸುಧಾ		ಆಯುಧವಾಗಿ
ಸೊಗಿಲು	- ಮಡಿಲು	ಹಾಲಾಹಲ	ಹಿಡಿದವನು (ಬಲರಾಮ)
ಸೊಸವ	- ಪರಿಮಳ, ಕಂಪು, ಸುವಾಸನೆ		- ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾದ ವಿಷ, ಸಮುದ್ರ ಮಥನದ
ಸೈಕಂಡ	- ಕಟ್ಟಪಾಡಿಲ್ಲದ		ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದ
ಸ್ವಾದುಫಲ	- ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣು		ಮಹಾವಿಷ
ಸ್ವಿಂಗ್	- ಮೃದುವಾದುದು, ಕೋಮಲವಾದುದು	ಹಾಯ್ಚು ಹಿಂಜು ಹಿಂನಾಯ	- ಹಾಕು - ಜಾಳಾಗು - ಶೀಳಾದ,
ಹ			
ಹಂತಿ	- ಸಾಲು, ಶ್ರೀಣಿ		ಅವಮಂಯಾದರ್ಗೊಳಗಾದ, ಅವಮಾನಿತನಾದ
ಹಂದರ	- ಚಪ್ಪರ	ಹುಸಿ	- ಸುಳ್ಳು
ಹನನ	- ಹೊಲೆ, ವಢೆ, ನಾಶ	ಹೂಂಕರಣ	- ಹೊಂ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ, ಅಬ್ಬರ
ಹರಗು	- ಹರಡು		- ಜಗತ್ತಪೂರು
ಹರದ	- ಹೃಷಾರಿ	ಹೆಂಡು	